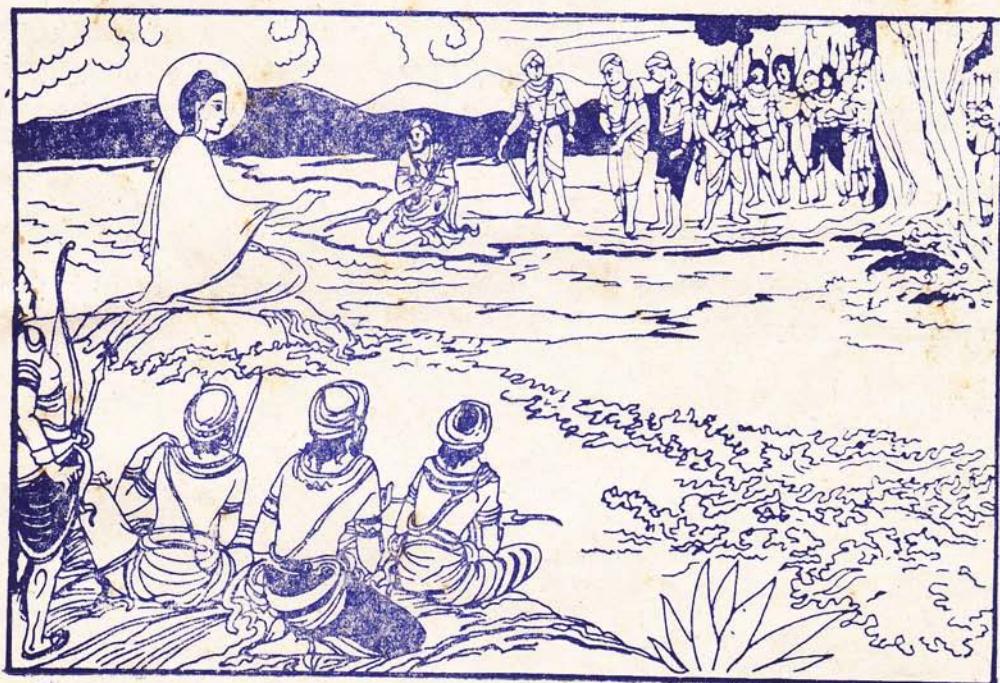

नमो तस्य भगवतो अरहतो सम्माप्नुदस्य

आनन्द भूमि

THE ANANDA BHOOOMI
[BUDDHIST MONTHLY]

कोलिय र शाकय बीच पानीको बाँड फाँड बारे युद्ध हुन लागेको बेला बुद्धले
पानी भन्दा रगतको मूल्य बढी छ भन्नु भएको छ ।

एक प्रतिको रु. ३/- वार्षिक ग्राहक शुल्क रु. ३०/- आजीवन ग्राहक शुल्क रु. ३००/-

बुद्धसम्बत् २५३६
नेपालसम्बत् १९९३
मं २०

पौष पूर्णिमा
पहेला ईव
अंक ६

दिक्षमसम्बत् २०४६
1993 A. D.
Vol. 20

पौष
January
No. 9

“आनन्दभूमि” को जानकारी

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहारगुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको पहिलो बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो। यो प्रत्येक पूर्णमासो दिनसम्माना रिस्कनेछ। जुनसुकै रहिनामा पनि प्राहक बज्र सकिन्छ।
- (२) यो आनन्दकुटी विहारगुठीको मुख्यपत्र हो। यसमा बुद्धधर्मसंग सम्बन्धित विषय छापिनेछ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएका कुनैपनि विचारमा लेखकको उत्तरदायित्व लेखकमै हुनेछ, सम्पादकमण्डल हुनेछन्।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनैपनि भाषामा लेख पठाउन सकिन्छ र पठाइएका लेख किर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएको ले प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउनु बाझछनीय छ।
- (५) लेख पठाउँदा पूरा साइजको कागजमा एकापटि मात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ।
- (६) प्राहकशुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउँमा आनन्दभूमि कार्यालयमा पठाउनुपर्छ। पत्रव्यवहार गर्दा प्राहक संख्या तथा नाम र ठेगाना राखरी लेखिएको हुनु जरूरी छ। ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महिनाअगाडि व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुपर्छ। पत्रिका समयमा नपुगे लिखित सूचना दिने गर्नुपर्दछ।
- (७) कुनैपनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै हुनेछ।
- (८) नेपालका कुनैपनि भाषामा लेख पठाउन सकिन्छ तर त्यसको लिपि देवनागरी हुनुपर्छ र लेखको सारांश नेपालीभाषामा लेखिपठाउनुपर्छ।

★ ★

विषय—सूचि

बुद्ध वचन	१	आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भूको
सम्पादकीय	२	(आ.व. २०४८/४६ का लेखा टिप्पणीहरू)
मानवोचित जीवन यापनका कुरा	३	धन्तर् विजय
रोगलाई बुझो (कविता)	५	निभाः (कविता)
भौतिकदादी बुद्ध र संस्कार	६	धारणा
बुद्धको शरणमा (कविता)	८	मुसलमानी गुलामी
व्यान्ध्या लामा	१०	“Sangham Saranam Gachchhami”
कर्मफल बुझन (कविता)	१३	बौद्ध गतिविधि

आनन्दभूमि

प्रधान सम्पादक

भिक्षु कुमार काशयप

ध्यावस्थापक

भिक्षु धर्मघोष

कार्यालय

'आनन्दभूमि'

आनन्दकुटी विहार

पोष्टवक्स नं. ३००७

स्वयम्भू, काठमाडौ

फोन नं. २-७१४२०

सम्पादक

सुवर्ण शावप

फोन नं. २-१२५५५

पोष्टवक्स नं. १४१८

काठमाडौ

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी

आनन्दकुटी, काठमाडौ

नगर-कार्यालय

संघाराम

लुटी, क्षेत्रपाटी, काठमाडौ

फोन नं. २-१५०२०

बुद्धेसकालसम्म शीलपालन गर्नु सुख हो, धर्मावान् हुनु सुख हो, प्रजाज्ञान लाभ गर्नु सुख हो, पाप नगर्नु सुख हो ।

सम्पादकीय

सम्मेलन

व्यक्तिपिछे विचार अलग अलग हुन सक्छ । कुनै एकजनाले गरेको कुरा अकोलाई चित्त नबुझदा त्यसले गरेका सबै कुरा खेर जाने हुन्छ । विचार नमिल्दा लगडा पनि हुन्छ । यसरी गरेको काममा विवाद नआओस् भनी सबैको लागि गरिने कुनै कामको लागि कार्यकर्ताहरू सबै एकै ठाउँमा भेला भएर सल्लाह र छलफल गरी निष्कर्षमा पुग्ने हुन्छ । यसरी विभिन्न विचारका व्यक्ति एकै ठाउँमा मिलेर सभा गर्नुको अर्थ नै सम्मेलन हो । यस्तो सम्मेलन आजकाल ठाउँ ठाउँमा बेला बेलामा हुने गरेको छ । यसले राम्रो राम्रो निष्कर्ष आउने पनि गर्छ ।

सम्मेलन गर्दा समय लाने हुन्छ र पैसा पनि खर्च हुने हुन्छ । ठूलो मिहेनतले मात्र सम्मेलन सफल हुन्छ तत्र विफल पनि हुनसक्छ । यस्तो ठूलो मिहेनतले सफलता पाई प्राप्त गरेको निष्कर्ष जनसमक्ष समाजमा कार्यान्वयन गर्दा समाजको लागि विना विवाद ठूलो फाइदा हुने हुन्छ । यस्तो फाइदाजनक निष्कर्षलाई व्यवहारमा कार्यान्वयन

गरिएन भने श्रम, शक्ति र अर्थ समेत खेर जाने हुन्छ । यो समाजको लागि ठूलो खति हो । यसैले सम्मेलन गर्नुअघि सम्मेलनबाट प्राप्त भएका कुरा कार्यान्वयनमा लागू गर्न सकिने भएमात्र सम्मेलन गर्नु राम्रो हुन्छ । खालि प्रचार प्रसारका लागि मात्र सम्मेलन गरेर समाजको लागि 'हात्ती आयो फुस्सा' भयो भने सम्मेलनप्रति नै मानिसको विश्वास हराएर जान्छ । प्रचार प्रसार आवश्यक कुरा हो तर व्यक्तिले आफ्नो नाउँ पत्र-पत्रिका निकालनमात्र तत्पर रहेर गरेको सम्मेलनले समाजमा क्षुध्यता पैदा गर्दछ । यसैले सम्मेलनको विशेष महत्त्वलाई कदर गरेर सम्मेलन उप्रान्त प्राप्त भएका विचार र निष्कर्षहरू कुनै पनि प्रकारले कार्यान्वयन हुनु अति आवश्यक छ । हामीले सम्मेलन गरेका यिधौं भन्ने फोसू धाकमात्र लगाउन गरिएको सम्मेलन नहोस् भन्ने कुनै पनि समाजसेवी र असल व्यक्तिले चाहना गर्न हुन्छ ।

मानवोचित जीवन यापनका कुरा

- मिक्षु-शद्वानन्द

संसारमा प्राणीहरूको विकासक्रममा उच्चतम विकसित रूपमा मानिसने पर्दछ । मानवबिकासको संगर्हणी सभ्यता र संस्कृतिको पनि विकास हुँदै आइरहेको ऐतिहासिक तथ्य छ । मानवसमाज स्थापित गर्न धर्मको प्रादुर्भाव भयो । फिरन्ते र जड्डली अवस्थाबाट सुसभ्य अवस्थामा विकसित गर्न र न्यायपूर्वक बाँधन धर्मको आवश्यकता पर्दछ । प्राणीहरूमध्ये सबभन्दा विवेकशील तथा समवेदनशील प्राणी मानव न हो । मानवसमाज व्यवस्थित गर्न र विकसित गर्न समय समयमा धर्म प्रवर्तन भएको पाइन्छ ।

त्यसै क्रममा भगवान् बुद्धभन्दा पहिले भारत वा जम्बुद्वीपमा वैदिक धर्मको प्रवलता बियो र बुद्धको समयमा वैदिक धर्ममा कर्मकाण्ड यज्ञादिको नै प्राधान्यता थियो । वर्णव्यवस्थाको बन्धन एकदम मजबूत भैसकेको थियो । भारतीय समाज त्यस बन्धनमा यति जकडिसकेको थियो कि उसको उन्नति नै करीब थप्प भइरहेको थियो । ब्राह्मणवादी आफ्नो जीवनको सफलताको लागि नरहत्या जस्तो निर्दियी कार्य पनि गर्दथे । आत्मजय र श्रू आपना मनोरथहरूका परिपूर्तिका लागि ठूलो परिमाणमा निर्हत्या पशुहरूको बलि दिइन्थ्यो । यस्तै समयमा जन र बुद्धधर्मको प्रादुर्भाव भयो । यी धर्मका संस्थापक क्षेत्रीय कुलमा उत्पन्न भएका थिए । यस्तै गर्दा पनि र त्यस बछतका सामाजिक परिस्थितिले पनि यिनीहरूलाई वैदिक धर्मको विरुद्ध प्रचार गर्नमा सहायता गन्थ्यो ।

बास गरेर ब्राह्मण, कर्मकाण्डहरूद्वारा आपना स्वार्थ पूर्ति-मा यति धेरै लीन भएका थिए कि तिनीहरू वेदलाई न उठिनेर गएका थिए । उनीहरूको अगाडि एउटै मात्र आदर्श बाकि रहेको थियो ।

देवाधीनं जगत् सर्वं मन्त्राधीनं तु देवतम् ।

तन्मन्त्रो ब्रह्मणाधीनं ब्रह्मणो मम देवता ॥

अर्थात् सारा कुरा देवताहरूको अधीन छ । देवता (बलि) मन्त्रको वशमा छ तर त्यो मन्त्र ब्राह्मणहरूको अधीन छ । यसकारण ब्राह्मण हात्रा देवता हन् ।

उपर्युक्त श्लोकबाट स्पष्ट हुन्छ कि ब्राह्मणहरू कतिसम्म प्रभुसत्तावादी रहेछन् । आफूलाई देवतको स्थानमा राख्न धूर्त्याइँका साथ मानव मानवसमा विभाजन गरेर ब्राह्मणवादीहरूले मानवसमाजमाथि प्रभूत्व जमाइ-रहेका छन् । यही तिनीहरूको आदर्श हो ।

प्रचारको दृष्टिले जैनधर्म बिलकुल कमजोर निस्वयो किनभने त्यसमा तत्र र शारीरिक कष्टहरू वा पीडामा बढी जोर दिइयो । एकतिर यज्ञको बीमत्स रूप हिस्सा जस्तो अमानवीय स्वभाव थियो भने शर्कोतिर जैन-हरूको अर्हिसा देवत्व थियो । यसकारण बुद्धले दुइटैका बीच आफना मजिममा पटिपदा (मध्यम - प्रतिपद = बीचको बाटो) राख्नु भयो । तत्कालीन भारतीय समाजले छिटै नै र धेरै नै संख्यामा बुद्धधर्म स्वीकार गन्थ्यो ।

जन्मजन्मान्तरको साधनाको फलस्वरूप सिद्धार्थ गौतमले बुद्धगयाको बोधिवृक्षमुनि सम्यक् सम्बोधि लाभ

गरेपछि उनको बुद्ध नाम रह्यो ।

बुद्धले सारनाथ, ऋषिपतन मृगदावनमा आपनो प्रथम उपदेश दिनुभयो ।

भगवान् बुद्धले समस्त जीवनमा उन्नतिको मार्गमा आइपनें बाधाहरूलाई नाश गर्न तथा मानवबाट अमानवीय तत्त्वलाई हटाएर धर्मको विकास गर्न चेटा गर्नुभएको छ । उहाँले सुदृढ ज्ञानरूपी ग्राधारमा शान्ति स्थापित गर्नुभयो । ज्ञानी व्यक्तिले आपनो ज्ञानको महत्त्व प्रदर्शित गरेर अरु मानिसहरूलाई आकर्षित गर्ने प्रयास गर्दैन । त्यसेले भगवान् बुद्धले आफूलाई साक्षात् भगवान्को अवतार बताउने चेटा गर्नुभएन । उहाँले आपनो जीवन सर्वसाधारण मानिस समान जन्म भएर, व्याधि एवं मृत्युको अधीन प्रदर्शित गर्नुभयो ।

“ज्ञान केवल ब्राह्मणको अधिकारमा मात्र छ, र अरु जातिले यसलाई प्राप्त गर्न सक्तन ।”

भगवान् बुद्ध यस संकीर्ण नीतिको पक्षमा हुनुहुन्नु । उहाँले शोल समादान गरेर हिंसावाट विरत रहने शिक्षा दिनुभएको छ । उहाँले वर्षावासको अन्त्यमा आपना शिष्यहरूलाई सम्बोधन गरेर भन्नुभयो-

मिक्षुहरू हो ! बहुजनको हितका लागि, बहुजनको सुखका लागि, लोकमाथि दया गर्नको लागि, देवता र मनुष्यका लागि, हितको लागि र सुखको लागि विचरण गर । मिक्षुहरू हो ! प्रारम्भ, मध्य र अन्त्य सर्वे अवस्थामा कल्याण गर्ने धर्मको, शब्दहरू र भाव सहित उपदेश दिएर, सर्वे अंशमा परिपूर्ण भएको परिशुद्ध ब्रह्मचर्यलाई प्रकाश गर ।” यसरी लोककल्याणको लागि शान्ति सन्देश प्रचार गर्न आपना शिष्यहरूलाई विभिन्न ठाउँमा पठाउनुभयो ।

बुद्ध र कूटदण्ड ब्राह्मणका बीचमा भएको सम्बाद-

को सानो अंश यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ—

कूट— मुन्दछु तिमी नीति शिक्षा दिनुका साथ साथै धर्मलाई पनि विनाश (हाति) गर्छौं रे । तित्रा शिष्यहरूले जप यज्ञ, अनुष्ठान र बलिदान आदि सर्वे त्याग गरेका छन्, फलतः बलिदान नगरिकन देवताप्रति अद्वा गरेको ठहरिदैन । उपासना र बलिदान धर्मका स्वाभाविक अंग हुन् ।

बुद्ध— पशुहत्या (बलि) भन्दा आत्म (आपने) बलिदान थेष्ठ छ । जो आपनो पाप वासनालाई बलिदान गर्न समर्थ हुन सक्छ, उसको लागि पशु बलिदानको केही महत्त्व छैन, रगतले पाप धुन सक्तैन, पापवासनाको पूर्णतया नष्ट भएबाट मात्र आत्माको शुद्धि हुन्छ । देवताहरूको उपासना गर्नुको सट्टा सत्यनीतिको अनुष्ठान गर्नु सर्वे प्रकारबाट उत्तम छ ।

बुद्धको उपदेश सुनेपछि कूटदण्ड ब्राह्मणले बुद्धको शिष्यत्व ग्रहण गर्न्यो । यस किसिमले बुद्धले प्रभुत्ववादी ब्राह्मणवादलाई मर्दन गर्दै आउनुभएको विपिटकमा उल्लेख भएको पाइन्छ ।

तर, आजको परिवर्तनशील जगत्‌मा हात्रो समाज अंशे पनि उही रुदिवादी, प्रभुत्ववादीकै विधानको बन्धनमै अलिङ्गरहेको छ । प्रभुसत्तावादी ब्राह्मणवादीका परम्परावादी मिथ्याधारणा जुन जंगली असश्य अवस्थादेखि चलाइप्राप्त थिए, त्यसेको अनुसरण गर्दैछ । बुद्धधर्ममा ‘अरिय’ र ‘अनरिय’ शब्द प्रयोग भएको धेरै ठाउँमा पाइन्छ । त्यस्तै वर्णात्मवालाले पनि ‘आर्य’ ‘अनार्य’ प्रयोग गर्दैन् । ब्राह्मणहरू आफूलाई ‘आर्य’ भन्छन् तर बुद्धको अनुसार “अरिय” = आर्य र “अनरिय” भनेको अनार्य हुन्छ ।

जो दशाकुशल कर्मबाट विरत हुन्छ, त्यो अरिय (आर्य) हुन्छ ।

दश श्रकुशल कर्म के के हैं त ?

[क] शरोरले गर्ने कर्म-

१) पाणीतिपाता-प्राणी हिसा गर्नु, २) अदिनादाना-चोरी गर्नु ३) कामेसु मिच्छाचारा-ध्यमिचार गर्नु,

[ख] वचनले गर्ने कर्म-

१) मुसाचाद-मूठ बोल्नु २) पिसुना बाचा-बुगली गर्नु ३) फरसाचाचा-मन दुख्ने गरी भन्नु ४) सम्कलाप बाचा-काम नलाग्ने कुरा गर्नु ।

[ग] चित्तले गर्ने कर्म-

१) अभिज्ञा (अभिध्या) - लोम, २) व्यापाद - बदला लिने भाषना हृनु ३) मिथ्यादृष्टि-अन्धविश्वास ।

हामी सच्चा, सध्य मानिस बन्न यी दश श्रकुशल-कर्मबाट अलग हृनुपछं र सच्चा मानिसमा चार प्रकारको

भावना जसलाई चतुब्रह्म विहार भनिन्छ, हृनुपछं-१) मंत्री, २) करुणा, ३) मुदिता, ४) उपेक्षा ।

(रचयिता)

रोगलाई बुझौं

- विष्णुरत्न शाक्य

रोगी भएर पनि आफै निरोगी ठान्ने विचरालाई के थाहा जन्म जन्मान्तरको रोग चेतना भए फुसंत हुन्थ्यो जान्न बुझन ।

कमजोर कति त्यो मन रोगले सानै तिरस्कारले पनि ढलिहाल्ने कसैको फालटु कटु वचनले मुटु जलाई आफै आयु घटाइरहने निष्ठुरी कलिको नजिक नजिक गइरहने ।

पखालिहेर बलेशयुक्त मन स्वास प्रस्वासले दिन दिन हटनेछ रोग राग द्वेष मोहको नित्य हेर्दा बुझदा मनको चाल हाँसी हाँसी जिउनु मर्नु जानेछ कला आफै ।

भौतिकवादी बुद्ध र संस्कार

-- पुरुष शाक्यबंश

बुद्धकालीन मानिसहरू परलोक सम्बन्धमा धेरै अन्योलमा परेको मात्र नभई आयुधमान् भिक्षुहरू समेत अन्योलमा परेको बुझिछ । यस अर्थले आयुधमान् आनन्द समेतले कुनै कुनै मानिसहरूको पुनर्जन्मलाई जान्न चाहेर भगवान् बुद्धसंग निवेदन गरी सोध्ने गरेको छ । “आनन्द, मानिस प्रत्येक मरणमा म (तथागत) कहाँ उपसंकरण गरी पुनर्जन्मको विषयलाई सोधिरहो भने मलाई कष्ट दिलाउनेमात्र हुनेछ ।” दो. नि. महापिरव्वान सुत । त्यस युगका भारतीयहरू सर्वजल्तोले भवसंसारलाई गहनहृषमा विश्वास गर्ने गर्छन् । त्यस कारणले बुद्धद्वारा भवसंसारवादलाई नस्त्राएतापनि त्यो वादलाई उपहास र दोषारोपण गर्नु नभएको मा आजका बौद्धहरू विश्वास गर्छन् । यस्तै अर्को संशय हुने एउटा सुत्तलाई विचार गर्ने ।

“प्रज्ञावान् बुद्धले यसरी निरीक्षण गर्ने गर्छ, परलोक यदि छन् भनौ भने नराङ्गो कर्म गर्ने व्यक्ति मरणपछि सुखपूर्वक रहने हुन्छ । परलोक यदि छ त्तै भनौ भने त्यस्ता व्यक्ति मरणपछि नरकलोकमा पुगेका हुन्छन् । फेरि परलोक यदि छ भनौ, ती थ्रमण द्वाह्यणहरूको कथन त्तै सत्य भई वर्तमान प्रत्यक्ष जीवनमा समेत प्रज्ञावान्हरूको लागि निन्दनीय हुनेछ । तसर्थे यदि परलोक रहेमा यस व्यक्तिलाई दुर्बैतिरबाट अनर्थ हुने हुन्छ । वर्तमान प्रत्यक्ष जीवनमा प्रज्ञावान्हरूले निन्दा गर्नेछन् । मरण हुँदा

नरकमा पुग्नेछ । (म. नि. अपणक सुत) बौद्धग्रन्थहरूमा उल्लेख गरेका विभिन्न सुत र अटुकथाहरूलाई अध्ययन गरेर रसियन बौद्धग्रन्थकार आचार्य स्त्झेरबत्स्की (Stcherbatsky) भन्नुहुन्छ “भगवान् बुद्धले भवसंसार विषय अपरिदिव विज्ञान भएका पृथग्लहरूलाई भाव उपदेश गर्नुभएको हो) परिपक्व विज्ञान भएका व्यक्तिहरूलाई त अर्के प्रकारले उपदेश गर्नुभएको छ ।” (Stcherbatsky-Central Conception of Buddhism)

यस अतिरिक्त भगवान् बुद्ध स्वयं एक वैज्ञानिक भएको र विज्ञानमा आधारित आपनो धर्म प्रचार गर्न विज्ञानको किकात नभएको कारणले वैज्ञानिक विचारधारालाई सर्वसाधारणले बुझन नसक्ने भएको कारणले कुनै विषय पनि चुनिकुनी बोल्ने गरेको देखिन्छ ।

‘पोटुवाद, सत्त्व प्राणीको मरणपछि पनि रहन्छ वा रहेदैन भनेर अर्को भवसंसार अथवा जन्ममरण सम्बन्धमा भारतीय दर्शनशास्त्रहरूको अध्ययन गर्दा प्रारम्भकालदेखि त यस सम्बन्धमा अस्पष्ट र अव्यवस्थित भएको पाइन्छ र बुद्ध प्रादुर्भाव भएपछि यस विषयमा धेरै प्रष्ट भएको भएतापनि बुद्धका विभिन्न देशनाहरूको अध्ययन गर्दा जन्ममरण सम्बन्धमा प्रष्टहुने गरी बुद्धद्वारा आपनो विचार व्यक्त गरी जानुभएको जस्तो देखिदैन । यस भवसंसार सम्बन्धमा बुद्धको खास विचार जान्न

भन्दा पहिले उ, क्रे माउंटारा बुद्ध र बुद्धवादमा व्यक्ति गर्नुभएको भवसंसार सम्बन्धको यस कथनलाई यहाँ उद्धृत गर्नु आवश्यक भएको देखिन्छ ।

“वेदग्रन्थको विचार अनुसार नराच्छो काम गर्ने व्यक्ति मरण हुने अवस्थामा ऊ बिल्कुल लोप भई अभावको स्थितिमा पुरनेछ र राच्छो काम गर्ने व्यक्तिको मरणपछि ऊ सुगतिको भूमितिर पुगी ऐश्वर्य बैमब भोगी अजर अमररूपमा सदैव रहन पाइने हुन्छ र भवसंसार विचरण गर्ने विषयमा भने वेदग्रन्थहरूमा बिल्कुल उल्लिखित छैन । यस्तै बाह्यणग्रन्थहरूमा मानिसको परलोकमा अतल र खराब परिमाण भोगनुपर्छ भनिएको छ तर भवसंसारको विषय भने सुनिश्चितरूपमा त्यसमा उल्लिखित छैन । अर्को उपनिषद् ग्रन्थहरूले त सत्यधर्मलाई प्रतिबोध गरी जानी देखी आपना कर्तव्यवत बहन गर्ने व्यक्ति मरण हुँदा नित्य ध्रुव स्थावर भूमिमा पुगी सत्यधर्म नजानी नदेखी ब्रत भज्ञ हुने व्यक्ति भने धेरै धेरै जन्म संसरण गरी भव संसारमा धुमिरहनुपर्ने हुन्छ भनिएको छ ।” यसबाट प्रष्ट हुन्छ कि उपनिषद्युगका केही अधिल्ला भागतिर भवसंसारलाई विश्वास गर्नु गर्न प्रतिष्ठानको सुखात हो जस्तो मान हुन्छ किनभने कुनै कुनै उपनिषद् प्रन्थहरूमा त्यो वाद बिल्कुल उल्लिखित छैन । यो हो भवसंसार, अथवा पुनर्जन्म सम्बन्धमा बुद्धभन्दा पहिलेका दार्शनिकहरूका विचारहरू । अब यस सम्बन्धमा बुद्धको विचार पनि चर्चा गरौ ।

भगवान् बुद्ध भवसंसार अथवा पुनर्जन्मलाई विश्वास गर्ने महाभानवको रूपमा विश्वप्रख्यात छ । यस भवसंसार सम्बन्धमा बुद्धको समयमा धेरै प्रष्ट भइसकेको आभास छ । पालिपिटकहरूको अध्ययन गर्दा बुद्धद्वारा कुनै अदृश्य कारणवस भवसंसार सम्बन्धमा आपनो विचार व्यक्त गर्दा दुविधामा पर्नुभएको आभास हुन्छ । यस

सम्बन्धमा बौद्धग्रन्थहरूमा उल्लेख भएका केही मुत्तहरू उद्धृत गर्दा प्रष्ट हुनेछ ।

महाराज, परमार्थ धर्मको सन्तति जकडेर उत्पन्न हुन्छ । एक धर्म उत्पन्न भइरहेको हुन्छ भने एक धर्म निरोध भइसकेको हुन्छ । त्यसकारण त्यो पुरानो मानिसले पनि नयाँ प्रतिसंधि ग्रहण गर्दैन; अरु एक नयाँ मानिस पनि उत्पन्न हुँदैन र अधिल्लो विज्ञानले पछिल्लो विज्ञानलाई सहयोग गर्ने र उपकार गर्नेतिर पुरने हुन्छ । (मिलिन्द प्रश्न) । यस मिलिन्द प्रश्नमा बुद्धदेशनाहरूमा दुविधा परेको लाई प्रष्ट पार्न ब्रयास भएको देखिन्छ ।

नाम-रूपमध्ये नामलाई प्रष्टरूपमा देखन नसकेपनि रूपमा हुने भौतिक पदार्थ अति तीव्रगतिमा अथवा एक सेकन्डमा लाखों पटक उत्पाद व्यय भई छिन छिन परिवर्तन भई नयाँ उत्पन्न हुने र पुरानो बिलाएर जाने सम्बन्धमा बैज्ञानिकहरूले प्रमाणित गरिसकेको तथ्यलाई राम्ररी विचार गरेर हेने गरेमा प्रतिसंधि रहेको व्यक्ति अतीत जन्मबाट आएको नित्यमानिस होइन र त्यो प्रतीत सेंग बिल्कुल सम्बन्ध नभएको पूर्ण नयाँ मानिस पनि नभएको प्रष्ट हुन्छ । यसबाट बुद्धद्वारा तृणाको कारणले प्राणीको प्रतिसंधि हुने विषयलाई आजको विज्ञानले बुद्धको भवसंसार सिद्धान्तलाई प्रमाणित गर्न बढी टेवा दिएको प्रष्ट हुन्छ तर एक प्राणीबाट अर्को प्राणीमा संसरण हुने सम्बन्धमा प्रष्ट गरेर देखाएका उपमाहरू पिटक वाडमयमा उल्लेख भए जस्तो देखिन्दैन पछि अल्ल कथाचार्यहरूले साव ठूलो परिमाणमा उपमाहरू समावेस गरेको पाइन्छ । यसबाट आजको भवसंसार बुद्धको सिद्धान्तभन्दा अरु कथाचार्यहरूले बडी प्रचार गरेको हो कि भनी आभास हुन आएको छ ।

यो संसार अन्तवान् हो वा होइन भने सिद्धान्तहरू निसन्देह निर्वाणमा पुरने कारण धर्महरू नभएको ले

यस विषयमा मंसे उपदेश गरेको छन् । (दी.नि. पाठ्यपाद सुत) यी मथि उल्लेख गरेका सबै कारणहरूलाई विचार गर्दा बुद्धकालीन अवस्थामा विज्ञानको विकास नभएको कारणले बुद्धको सूक्ष्म ज्ञान सहीरूपमा बुझन नसकेको देखिन्छ । यस सम्बन्धमा आयुष्मान् बुद्धघोषको यस कथनप्रति विचार गरौँ ।

नाम-रूपको उत्पत्ति हुनुभन्दा आगाडि यस्ता अनुत्पन्न नाम रूपको कुनै सञ्चय वा राशि भन्ने कुरा छन् । उत्पन्न हुने नाम रूप पनि राशि वा सञ्चयबाट आउने होइन । न त निरुद्ध भएपछि एउटा कुनै ठाउँमा राशि सञ्चय वा भण्डार वा निधानको रूपमा स्थिरमै हुन्छ परन्तु वीणा बजाउँदा उत्पन्न हुने आवाज उत्पत्ति हुनुभन्दा पहिले पहिले कुनै सञ्चय भने हुँदैन न त यो आवाज उत्पन्न हुँदा कुनै सञ्चयबाट आउँछ, न त्यो आवाज निरुद्ध हुँदा कुनै दिशा विदिशमा जान्छ र, न विरुद्ध भइसकेपछि न कतै सञ्चित भएर रहिरहन्छ ।” यसबाट प्रष्ट हुन कुनै कार्य बन्न र गहन विषयलाई बुझन समयको कति महत्त्व छ । आचार्य बुद्धघोष अति प्रख्यात तथा निपुण पण्डित हुनुभएको मा कुनै शंका नै छन् । संसार अनित्य र परिवर्तनशील छ । आयुष्मान् बुद्धघोषको पालामा आधुनिक विज्ञानको सूर्य उदय नभएको मात्र नभई प्रभातको प्रकाशसम्म पनि उदय भएको थिएन, पूर्ण अन्धकार नै थियो । त्यसकारण बुद्धको सूक्ष्म धर्मलाई बुझन र जान्न साधनको रूपमा समाधि बाहेक अरु केही थिएन । यी नै वैज्ञानिकको जन्महुनु विज्ञानको विकास नहुनु एक दुर्मियको विषय हो । आयुष्मान् बुद्धघोष र आजका आधुनिक वैज्ञानिकहरूको निमित्त नाम रूपमध्ये नाम आज पनि एक अनज्ञान रहस्य नै छ तर रूप सम्बन्धमा बुद्धको अवधारणालाई विज्ञानले प्रमाणित

गरिसकेको छ । यस अर्थले आयुष्मान् बुद्धघोषद्वारा नाम-रूपको उत्पत्ति, सञ्चय र निरुद्ध हुने विषय उद्घृत गर्नुभएको तथ्य आज पनि वैज्ञानिक जगतमा रहस्यमय नै छ तर ब्रह्मबाट उदाहरणको रूपमा प्रस्तुत गर्नुभएको वीणाको आवाज सञ्चय नहुने, दिशा विदिशमा फैलावट नहुने इत्यादि विषय विज्ञानको विकासको कारणबाट एउटा साधारण विषय भई सबै हुन सबैने भइसकेका छन् । जरतो टेपरिकर्डरको आविस्कारले कुनै पनि आवाज सञ्चय गर्न सक्ने भएको छ ।

आज घर घरमा गल्ली गल्लीमा टेपरिकर्डर बजाई गीत सुनिरहने यो साधारण प्रकृया भइसकेको छ । अर्को अस्ति भरखरमात्र स्पेनको वासिलोना शहरमा सम्पूर्ण भएको ओलम्पिक खेलको प्रत्यक्ष प्रसारणबाट विश्वका लाखों लाख मानिसले त्यस शहरमा खेलेका खेलहरू एक समयमा आवलोकन गरेको तथ्य नै आवाजमात्र नभई चित्र समेत दिशा विदिशमा फैलिन सक्ने प्रमाण हात्रो सामन्ने छ । यसबाट यो प्रमाणित हुन्छ कि त्यस खेला विज्ञान र वैज्ञानिक उपकरणहरूको विकास नभएको कारण न बुझ्ने आफ्नो विचार जनसाधारणलाई बुझ्ने र बुझाउने भाषामा व्यक्त गर्न सक्यो न वैज्ञानिक बुद्धबाट लाई जनताले बुझन नै सक्यो । केही भिक्षुहरूले बुद्धको अति गहन र वैज्ञानिक धर्मलाई समाधिको माध्यमद्वारा सम्बेदना उत्पन्न गराई सम्बेदनाको माध्यमबाट धर्म लोधि गरी अर्हत हुन्छ । यो सबैको निमित्त सरल छैन । यी नै बुद्ध र बुद्धधर्म प्रहण गर्बै बौद्धहरूको बीचमा रहस्य लुकिराखेको हुन सक्छ ।

वैज्ञानिकहरू तिरश्चीन योनि अथवा पशुजीवन-बाट मानिस जीवनमा अवतरण भएर आएको सही भएता पनि त्यस अवधिसम्म विकास हुन कोटान कोटी वर्ष लाने

विश्वास गर्छन् । बैज्ञानिकहरू डाक्टिनको मानव विकास सिद्धान्त अनुसार विचार गर्ने हुन्छन् भने बुद्ध तृष्णाको कारणले प्राणी एक जन्मबाट अर्को प्राणीको जन्म गराउने विश्वास गर्नुहुन्छ । यस अर्थले बैज्ञानिकहरू र बौद्धहरूको विचार आपनो आपनो क्षेत्रमा सत्य ने भएको देखिन्छ । यस दुई सिद्धान्तलाई निराकरण गर्नको निम्न यस सम्बन्धमा बौद्धहरूले मोत्र होइन विज्ञानले समेत आपनो आपनो क्षेत्रमा अनुसन्धान गर्नु आवश्यक छ ।

अर्को पदार्थ र पदार्थमा हुने खास तत्त्व कुनै हाल-तमा नाश नहुने केवल पदार्थकी रूपमा मात्र परिवर्तन हुनेमा विश्वास गर्छ । यो सत्य हो । यसे सिद्धान्त अनुरूप बुद्धको भव संसार अथवा एक प्राणीबाट अर्को प्राणीको

संस्कारमा परिवर्तन हुने विषयमा विचार गर्दा तत्त्व नाश नहुने केवल पदार्थमात्र रूप परिवर्तन नहुने बैज्ञानिक सिद्धान्तमेंग सामर्ज्जस्य हुन आएको छ । संस्कारको रूपमा परिवर्तन हुने मन अथवा चेतना भौतिक पदार्थभन्दा १७ गुणा सूक्ष्म पदार्थ भएका धर्मग्रन्थहरू वर्णन गरिराखेको पाइन्छ । यसरी मन अथवा चेतनपदार्थ भएको कारणले संस्कारको रूपमा एक प्राणीको रूपबाट अर्को प्राणीको रूपमा परिवर्तन भइरहने तथलाई विचार गर्दा संस्कार बैज्ञानिक सिद्धान्त अनुसारको तत्त्व हो । यस अर्थले बुद्धधर्म केवल धर्ममात्र नभई पूर्ण विज्ञान पनि हो ।

(क्रमशः)

बुद्धको शरणमा

- मुरारिकृष्ण शर्मा

सत्यको शरणमा हामी जाओ, बुद्धको शरणमा हामी जाओ ।

दृढ़ प्रणको लौरो टेकी, जीवनयात्रामा निक्लेर जाओ ॥

क्षणभंगुर यो जीवन हाम्रो

कमल फूल पातको जल विन्दु छै

आजै नहुने हो कि भोलि नहुने हो

गमलाको फूल वैलिई करे छै

धर्म नै एउटा छ प्रभुको द्वार, उसैको शरणमा आजै जाओ ।

धर्म भनेको प्ररोपकार हो

न्याय त्यसको घर नै सधै हो

संघका नायक बुद्धको वाक्य

सुनिराखेको विस्तौर कि के ?

शून्य न्यायको मोचन गर्नलाई, खञ्ज अहिसा लिनलाई जाओ ।

फूल छै कोमल हिउँ छै शोतल

पर्वत छै दृढ़ स्थिर भई

अत्याचारो मारहरूको

स्वार्थभावना निपटाउन जाओ

दुई दिनको यो जिन्दगीको, गर्नुपर्ने काम गर्नलाई जाओ ।

- अनु० सालघन शाक्य

क्यान्छ्या लामा

-- रत्नसुश्वर शाक्य

नेपालमा स्थविरबाट बुद्धधर्म पुनरुत्थान गर्न खोजको रूपमा भूमिका निभाउनुभएका प्रभुख द्यक्ति हुनुहुन्छ— तिब्बतबाट नेपालका विभिन्न स्तूपहरू दर्शन गर्न आउनुभएका कुनसो लोसेव लामा वा क्यान्छ्या लामा।

वहाँको जन्म १६ श्रीं शताविदिको अन्तिम दशक-तिर तिब्बतको ग्रांचीमा भएको थियो। वहाले योवन अवस्थामे मनुष्यजन्म भएको लाई सफल तुल्याउने हेतु सद्धर्मको पहिचान गर्न एक योग्य गुरुको खोजमा लहासा शहरबाट मुद्र उत्तर खाम (झम्दो) प्रदेशमा पुग्नुभई त्यहाँस्थित लद्गुर चार्च लामाको दर्शन गरी वहाँके अनुशरणमा रहेद आएका थिए।

एक दिन लद्गुर चार्च लामाले कुनसाँ लोसेललाई नेपालस्थित विभिन्न चंत्य (स्तूप) हरू, विशेषतः स्वयम्भूचंत्यको निकं प्रशंसा सुनाउनुभएको रहेछ, इतः वहाले नेपाल आउने दृढ संकल्प लिनुभएको थियो।

वहाँको दृढतालाई हृदयंगम गरी गुरु चार्च लामाले पनि वहाँको सहायतार्थ आपनो पुण्य र समाधिको बल, मन्त्र आदिको प्रयोग गरी एक यस्तो चीज प्रदान गरियो, जसमा कहीं कतै बाटोको सहीं पहचान हुन नश्याए कुनसाँ लोसेलले अद्वा र भक्तिका साथ ध्यान गर्दै लगे त्वस वस्तुमा स्वयम्भूचंत्य पुग्ने सही बाटो छर्लज्जु हुन आउन्थ्यो, त्वस वस्तु हो— जबालान्हायक्।

कुनसाँ लोसेल लामाले पनि आपनो गुरुको आधम (गुम्बा) दौडनु आगाडि स्वयम्भूचंत्य दर्शन गर्न जाने आपनो संकल्प पुरा गर्ने क्रममा यस्तो प्रतिका पनि

गर्नुभएको थियो कि बाटोमा जति कष्ट सहनु परे पनि, वर्षा, हावा जति आएपनि, ठण्डा, गर्मी जति सहनु परे पनि आफू अष्टाङ्ग दण्डवत् गर्दै जाने महाप्रण लिए अनुरूप साँच्चे ने धर्यंपूर्वक ४ वर्ष ६ महिना विताई अष्टाङ्ग दण्डवत् गर्दै ने, स. १०४५ (बि. सं. १९८१—सं. १९२४) को फागुन महिनामा काठमाडौं उपत्यकामा पुग्नआउनुभएको थियो।

यसरी ४ वर्ष ६ महिना लगाई अष्टाङ्ग दण्डवत् गर्दै नेपाल पुग्नभएका लामा हुनाको कारण वहाँको सहोनाम कुनसाँ लोसेलभन्दा अष्टाङ्ग दण्डवत् गर्दै आएका लामाको अर्थं अनुरूप क्यान्छ्या लामाको नामबाट ने सुप्रसिद्ध हुन आए।

कुनसाँ लोसेल वा क्यान्छ्या लामा सर्वप्रथम प्रसिद्ध नमो बुद्ध (नमुरा) चंत्यमा पुग्नुभएको थियो। नेपालका विभिन्न स्तूपहरूको दर्शन गर्ने त्यसरी दुष्कर चर्या गर्दै आउनुभएको कुरा त्यहाँ स्थितः (धर्मकार्यमा लाग्दे आएका) दानजीव साहूले याहापाएबाट लामाज्यूदेखि प्रभावित भई वहाँस्थित स्वयम्भूचंत्यको दर्शनपश्चात् यही रहने विचार गर्नुभएको छ कि भनेर तिब्बती भावाम सोधनुभएको थियो, जसको जबाक त्यक्तो केही प्रदर्शन बन्दोवस्त गर्ने गराउने लक्ष्य लिएर आएको थिएन भने जबाक पाउनासाथ दानजीव साहूले तेलाली (त्योड) स्थित आपनो मामा धर्ममान साहू (बि. सं. १९१२—१९६४) को नाममा एउटा पत्र लेखी क्यान्छ्या लामालाई दिई भन्नुभयो।

“तपाईं धर्मा (धर्ममान) साहू कहाँ जानुस् ।
वहाँले तबै प्रबन्ध गरिदिनुहुनेछ ।”

क्यान्छा लामा पनि नमो बुद्ध चंत्यको दर्शन पश्चात् फागुनपूर्णिमाका दिन स्वयम्भूचंत्यमा पुग्नुभएको थियो । स्वयम्भूको उकालो (सिंडीमा) समेत वहाँ अष्टाङ्ग दण्डवत् गर्दै माथि पुग्नुभएको थियो । स्वयम्भूचंत्य दर्शन गरिसकेपछि क्यान्छा लामाले पश्चिमाभिमुख्यको रूपमा अवस्थित अमिताभ बुद्ध-मूर्तिको दर्शनपश्चात् आपनो दुष्कर चर्चा (अष्टाङ्ग दण्डवत्) समाप्त गर्नुभएको थियो ।

यसरी क्यान्छा लामाले स्वयम्भूचंत्यको प्रदक्षिणा गरी आपनो दृढ़ संकल्प पूरा गरिसकेपछि नमो बुद्धमा रहेका दानजीव साहूले दिइपठाएको पत्र एवं ठेगाना स्वयम्भूचंत्य दर्शनार्थ आएका भक्तजनहरूलाई देखाउंदै धर्ममान साहूको घर पत्तालगाउनमा लागे ।

धर्ममान साहूले यस कुरालाई थाहा पाउनासाथ तत्कालै क्यान्छा लामालाई आपनो घरमा आमदान गरियो । लामाज्यूको शीलस्वभावबाट प्रभावित भई धर्ममान साहूले वहाँको निमित्त सारा प्रबन्ध आपने घरमा गरिदिनुभयो ।

एक लामा ४ वर्ष ६ महिना बिताई अष्टाङ्ग दण्डवत् गरी नेपाल आउनुभएको कुरा एवं वहाँ लामाज्यू धर्ममान साहूको घरमा रहेको कुरा कान्तिपुर, भक्तपुर, ललितपुर एवं द्वासपासका विमिन्न ठाउँहरूमा खबर फैलिसकेको थियो, अतः धर्ममान साहूको घरमा दर्शनार्थीहरूको घुइंचो हुँदै गबो ।

दर्शनार्थीहरूमा केही शिक्षित व्यक्तिहरूले बहाँबाट केही ज्ञान गुणको कुरा पनि सुन्ने इच्छा व्यक्त गरे तर लामाज्यूले आफू शिक्षित व्यक्ति नभएको कुरा

बताउनुहुन्थ्यो, तेपनि धद्वालुहरू बहाँको गम्भीर स्वभाव र विनम्रताबाट प्रभावित भई केही न केही भए पनि बहाँको राष्ट्रो उपदेश सुन्ने आशयमा थिए ।

त्यसकारण विवश भई क्यान्छया लामाले धर्मोपदेश कार्य शुभारम्भ गर्नुभएको थियो । यसको आधारको निमित्त वहाँले “कुनसां लामे स्यालु डोन्दु” (समन्त बुद्धको अमृतबाणी) नामक एक ग्रन्थ, जून वहाँले आफूले पाठ गर्नको निमित्त ल्याउनुभएको थियो । त्यसको आधारमा वहाँले त्यसमा आएको विशेषतः “चार-रत्न”को बारेमा विस्तृतरूपमा तिब्बती भाषाबाट धर्मोपदेश गर्नुहुन्थ्यो । वहाँको तिब्बती भाषालाई धर्ममान साहूका एक व्यापारी मित्र, जो कान्तिपुरकै यटखाबाहालका थिए बेखारत्न ताङ्गाकारले ठीक त्यसको अनुवादमात्र गरिदिनुहुन्थ्यो । वहाँमा कथाशीली, हावमाउ एवं स्वर पनि धालि विस्तृत नहुनाको कारण पुनः वहाँले गर्नुभएको अनुवादलाई त्यसताका कथावाचन गर्नहरूमा ख्यातिप्राप्त पाटन रुद्रवर्ण महाविहार (उकुबाहा) का पं. बुद्धिराज शाक्यले विस्तृतरूपमा सबैले बुझ्ने गरी व्याख्या गरिदिनुहुन्थ्यो । अतः क्यान्छा लामाको “कुनसां लामे स्यालु डोन्दु” धर्मव्याख्यानलाई पं. बुद्धिराज शाक्यले आपने विशेषता सम्पन्न शीलीले बुझाइदिनुको कारण त्यसताका प्रायः सम्पूर्ण श्रोतावार्गहरूलाई त्यस उपदेशबाट प्रभावित भएको थियो ।

धर्ममान साहूको बैठकबाट शुरू भएको धर्मव्याख्यान कार्यपछि आएर धर्ममान साहूको बैठकबाट नभ्याएपछि क्यान्छया लामालाई स्वयम्भूपूर्वतस्थित मञ्चूधी स्थानमा धर्मोपदेश गराउने बन्दोबस्त गराएको स्वयं धर्ममान साहूले ने गर्नुभएको थियो ।

वि. सं. १६८२ सालको बैशाख महिनाभर

व्यान्ध्या लामाज्यूले साहू बेखारत्न ताम्राकार र पं. बुद्धिराज शाक्यलाई द्विभाषिया बनाई हजारौंको संख्यामा उपस्थित जनसमूहलाई “कुनसाँ लामे स्यालु डोन्दु” को उपदेश मुनाई धर्मबोध गर्न सफल हुनुभएको थियो । वहाँले दिनको ३ घण्टा (मध्याह्नको ३ बजेदेखि साँझ ६ बजेसम्म धर्मोपदेश गर्नुहुन्थ्यो ।

स्वयम्भूको मठजुशी स्थानमा धर्मोपदेशको कार्यक्रम सकिएपछि विभिन्न ठाउँहरूमा पनि वहाँलाई धर्मोपदेश गराउन निम्नयाएको थियो, जसत्रनुसार पाटनमा समयानन्द धारवाः साहूको बैठकमा, नागबहाल-इलाँननीमा, भक्तपुरको आदिपद्म महाविहार (तोम्बाहा) मा, बुडमतीको अमरावती महाविहार एवं कीतपुरमा पनि वहाँले धर्मोपदेश गर्न जानुभएको थियो ।

यसको आतिरिक्त अद्वावान्हरूले व्यान्ध्या लामाज्यूको तर्फबाट आ-आपनो घरमा विभिन्न पूजापाठ पनि गर्न लगाएका थिए । त्यहाँ पनि वहाँले उपर्युक्त द्विभाषियाहरू साथ राखी धर्मोपदेश गर्ने गर्दथ्यो ।

यस्तै एक दिन कान्तिपुरको लगनटोल स्थित होरारत्न शाक्यको घरमा व्यान्ध्या लामाज्यूको तर्फबाट छो पूजा एवं धर्मोपदेशको कार्यक्रम भइराखेको थियो । त्यही सर्वप्रथम आधुनिक युगका पहिलो स्थिरवादी मिथु हुनेवाला मिथु महाप्रज्ञा, जो त्यसबेला प्रेमबहादुर थेछ थिए लाई बहाँको एक मित्र छालिच्नी मानन्धरको साथ लगी त्यस पूजा एवं व्यान्ध्या लामाको धर्मोपदेश मुनाउनमा सरिक गराउनुभएको थियो ।

शुरुमा त्यस पूजा स्थानको गतिविधि एवं मांसभएको प्रसाद वितरणबाट प्रेमबहादुर थेछ अप्रसन्न भइराखेका थिए, पछि व्यान्ध्या लामाले पर्नुभएको चार-रत्नको उपदेशबाट, जसको भावार्थ पं. बुद्धिराजले

गर्नुभएको थियो बाट प्रभावित भई त्यस दिनदेखि भावी स्थिरवाद बुद्धिमंका प्रचारक प्रेमबहादुर थेछले व्यान्ध्या लामालाई नछोडिकन सेवा गर्दै जानुभएको थियो । वि. सं. १६८१ सालको फागुन महिनामा नेपाल पुग्नुभएका व्यान्ध्यालामाज्यू केही महिनाको अवधिमा ५/६ हजार जति शद्वावान्हरूलाई बुद्ध-धर्मको अवबोध गराई स्वदेश कर्कनुभएको थियो ।

प्रेमबहादुर थेछ, व्यान्ध्या लामाज्यू नेपाल (कान्तिपुर) मा रहेसम्म सेवा गरिसकेपछि वहाँले साथ नलयेतापनि व्यान्ध्या लामापञ्चात् नेपाल दर्शन गर्न आउनुभएका कुश्यो रिम्पोछे, वहाँ पनि धर्ममान साहूकै आश्रममा रहेका थिए का साथ केरङ्ग पुग्नुपर्नै सन् १६२४ मा महायानी वरस्परानुसार प्रवर्जित भई ‘पल्छेन श्यख’ को नामबाट थेलु हुनुभएको थियो । ‘पल्छेन श्यख’ को अर्थ हो— महाप्रज्ञा ।

महाप्रज्ञा पछि केरङ्गबाट कान्तिपुर आउनुभयो र आफू सरहका अन्य ४ जना प्रवर्जितहरू महाचन्द्र, महाज्ञान, महाबीर्य र महाक्षान्ति थिए का साथ कान्तिपुर शहरमा मिक्षाटन गर्दै हिँडे । यस्तै मिक्षाटन गरिरहेको बेला एक दिन ईर्ष्यालु सन्तधारी ब्राह्मणबाटीहरूको चुगलीबाट वहाँहरू पाँचै जना सहित नागार्जुन डाँडामा राजाज्ञा लिई रहेद आउनुभएका छेरिडनोर्बु गुहलाई समेत राणा सरकारको तर्फबाट वि. सं. १६८२ सालको आवण महिनामा देश निवासिन गराउन सत्तापशका धर्मनिधि हिँड्दू ब्राह्मणहरू सफल भएका थिए ।

५ जना थेलुहरूमा विजेष्टः महाप्रज्ञा देश निवासिनपछि आफू एकले एवं गुरु छेरिड नोर्बुका साथ विभिन्न ठाउँहरूमा पुगी धर्म ग्रध्ययन गर्दै जानुभएको फल-स्वरूप पछि सब् १६२८ (वि. सं. १६८५) सा कुशीतगर-

मा स्थविरवादी ऊ. चन्द्रमणि महास्थविरको तर्फबाट पूर्णरूपमा स्थविरवादी धामणेर हुनुभयो र ३ वर्षपश्चात् सन् १९३१ को वैशाखपूष्णिमाका दिन बर्मको रंगनमा येरवाद परम्परानुसार उपसम्पन्न भई 'मिक्षु महाप्रज्ञा' हुनुभएको थियो ।

वि. सं. १९८२ सालमा तिब्बत फर्कनुभएका क्यान्ट्या लामाज्यु पुनः दोशोपटक वि. सं. १९८६ सालमा नेपाल आगमन गर्नुभएको थियो र यसपटक अद्वावान्हरूलाई आपनो चर्चा एवं अन्य दीक्षाहरू दिई तिब्बत फर्कनुभएको थियो ।

वहाँको तेथो पटक नेपाल आगमन वि. सं. १९६८ सालमा भएको थियो । यस पटक वहाँ नेपालबाट मानसरोवर (अनोतप्त दह) प्रस्थान गर्नुभएको थियो । मानसरोवरको यात्राबाट फर्कनुभएको १० दिनपछि वि. सं. १९६९ सालको कातिक २२ गते, लक्ष्मीपूजा (कातिक कृष्ण चतुर्दशी) का दिन स्वयम्भूचैत्यस्थित शान्तिपुर नजदिक तामाङ्गुम्बामा आपनो ५० वर्ष जितको जीवनकाल समाप्त गर्नुभएको थियो ।

क्यान्ट्या लामाको नेपाल आगमनबाट हुन आएका केही परिणाम (गतिविधि) हह—

१) नेपाली जनसमुदाय हजारौंको संख्यामा एकत्रित भई धर्मान्धरण गर्न पाउनु ।

२) 'लामा' रूपलाई हेयरूपले हेते स्थानमा, लामा एक गुरुको रूपमा राखि कदर गर्दै ल्याउनु ।

३) क्यान्ट्या लामाले देशना गर्नुहो 'कुनसाँ लामे स्यालु डोन्दु' धर्मग्रन्थलाई नतमध्यतक भई ढोगेको कुरालाई लिएर, लामालाई ढोगेको कुरा उठाई तुलाधर (उदास) र वज्राचार्यहरूका बीचमा उपरूपमा कलह उत्पन्न हुनु जसको निवारण २००७ सालको जन्मान्तिपश्चात् मात्र पूर्ण रूपमा निर्मल भएको थियो । त्यस कृतिम कलहलाई शान्त पार्नमा विशेष योगदान दिनुभएका सुधारवादी व्यक्तिहरू हुनुदृन्छ धर्मरत्न 'यमि', प्रेमबहादुर कंसाकार, दयावीर सिंह कंसाकार र लोकदर्शन वज्राचार्य आदि ।

- ४) नेपालभाषाका एक स्तम्भ योगबीरसिंह कंसाकार (वि. सं. १००६-६२) को उदय ।
- ५) नेपालभाषा स्थविरवाद बुद्धधर्मका पुनरुद्धारक महाप्रज्ञा (वि. सं. १९५८-२०३५) को उदय ।
- ६) महाप्रज्ञा, महाचन्द्र, महाज्ञान, महाबीर्य र महाकान्तिका शतिरिक्त अन्य धेरै शदालहरू लामाको उपदेश सुनी संसारबाट विरक्त भई गृहत्याग गरी प्रवर्जित जीवन बिताउदै बुद्धधर्म प्रचार प्रसार अद्वावधिसम्म गर्दै गराउदै आएको वहाँहरूमा विशेषतः ध्येलु कार्मा छु छिम (कर्मशील, काजी-रत्न), ध्येलु गेले ग्याचो (मिक्षु शुभसागर, सन्तराज) ध्येलु मानकाजी आदि ।

कर्म फल बुझनु

-- महाप्रज्ञा

प्राणी हुँदा दुःख, बोधिज्ञान सुख
बोधिज्ञान पाउनु, सबको प्रिय ।

प्रियमात्र हुनु अमित्र भई
गुहको शरण चरणमा परी
गर्नुपर्ने मुख्य तीनवटा सोची
के के भनी बुझी मूल धर्म सम्झी ।

श्री बुद्धको आज्ञा हुनुपर्यो प्रज्ञा
धर्म गर्ने मुख्य गर्नु नै करणा
पाप नै क्रोध सम्झी बोध मनमा
त्याग हुनु मुख्य क्षय हुन्छ तृप्णा ।

दुःख त्यागनलाई कर्म फल जान्नु
सबैको भनाइ कर्मलेखा हुनु
कर्म दोष छोड आपनै कृत्य ठान्तू
यति ज्ञान बुझी बोधि सोची ।

मनुष्यको जन्म मूल्यवान् ठानी
महाप्रज्ञाको विन्ति बुद्धको ज्योति ।

अनु. दिव्यरत्न तुलाधर

आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भूको

आ. व. २०४८।४९ का लेखाटिप्पीहरू

टिप्पणी— ४ बंक मोजदात—

बंकसेंग बचत हिसाबमा (गुठी)	रु. ६६३।१८
बंकसेंग बचत हिसाबमा (आनन्दभूमि)	११ ५७६।८२
जम्मा—	१८,२४०।००

टिप्पणी—५

- १) आनन्दकुटी विहार गुठीको प्रबन्धपत्रको इफा ३ (३) को अभिप्राय अनुसार गुठीलाई प्राप्त भएको अनुदान र चन्दा आदि अक्षय राखिकन तथा रकमको लगानीबाट आजित व्याज, मुनाफा वा आयस्ताबाट मात्र गुठीको बचत व्यहोर्न सकिने भएको हुँदा गुठीको आजीबन सदस्यता शुल्क आनन्दभूमिको आजीबन प्राहक्षुल्क तथा अनुदान, चन्दा, दानपात्रबाट प्राप्त रकमलाई अक्षयकोषमा जम्मा गरिएको छ । लगानीबाट आजित लाभमात्र गुठीको उद्देश्य अनुरूप कार्य संचालनमा प्रयोग गरी बचत हुन आएको रकम साधारण कोषमा संकलन गरिएछ र तथा कोषको रकम कार्यकारिणी समितिको निर्णयानुसार खर्च गर्ने सकिने व्यवस्था रहेको छ ।
- २) मिश्र अमृतानन्द महास्थविरको व्यक्तिगत खातामा बाकी रकम वहाँको शेषपछि गुठीको कोषमा दाखिला भएको रु. ८,६०८।५६ अनुदान, चन्दा दानपात्र शीर्षक अन्तर्गत समावेश भएको छ ।
- ३) अक्षयकोषमा जम्मा गर्न नपुग भएको रकम रु. १,००,७३०।२७ बाकी रहेको हुँदा सो रकम पूर्ति गर्ने नसकुंजेत्र निर्माणकार्य तथा ग्रन्थ प्रकाशनमा खर्च कठौती गरिनेछ ।
- ४) अमृतकोषलाई यस बर्च अक्षयकोष हिसाबमा समावेश नगरिकन छूट्टै लेखाविवरण तयार गरिएको छ । मिश्र अमृतानन्द महास्थविरबाट पाल्पाका असहाय एवं जेहेन्दार बिद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति दिन तथा असहायहरूलाई आँखो कानको उपचारार्थ सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले अमृतकोष स्थापना गर्नुभई रु. १,२५,०००— को मूलधन प्रदान गर्नुभएको छ ।
- ५) मिश्र अमृतानन्दको जीवनी सम्बन्धी भिडिओ फिल्म निर्माण गरी २०० प्रति क्यासेट तयार गरिएको मा १३ प्रति क्यासेट हाल मोजदात रहेको छ ।

हाजो संलग्न प्रतिवेदन अनुसार

के. वी. चित्रकार एण्ड कं.

मिश्र मंत्री
सचिव

मिश्र कुमार काश्यप
अध्यक्ष

अन्तर् विजय

- राज शाक्य, कालिङ्गपौंग

श्रवजित- तरुण युवक हृष्ट-पुष्ट शरीर, चौड़ा चक्ष औ उद्धर्व कपाल, एक सम्पन्न ब्राह्मणयुवति थिए। जन्म-जात ब्रह्मचारी। जब गुरुकुलबाट आपनो ब्राह्मण धर्माकुल पौरोहित्य कर्मको शिक्षा प्राप्त गरी घर कर्के तब उनका पिताले कुलसम्पन्न अभिजात बालासित विवाह गरिदिने निश्चय गरे तर जीवनमा स्त्रीको अनिवार्यता छ भन्ने मान्यता श्रवजितको थिएन। गुरुको अलौकिक शिक्षा औ ब्रह्मचर्यको प्रभाव उनमा भरिएको थियो। यसकारण गृहस्थ बन्धनदेखि मुक्त हुनलाई सबै त्याग गरी एक दिन घरदेखि सुटुक्के निस्केर हुँडे। एक आश्चर्यस्य संयोग- राजपथबाट हिँड्दे गइरहेके बेला श्रवजितले सौम्य-शान्ति नायक तथागत साक्षात्कार गर्ने सौभाग्य पाए। हर्षातिरेकले त्यति ने बेला गौतम बुद्धका थी चरणमा शरण अर्पण गरे। तदन्तर भगवान् बुद्धका अमृतमय बच्चनले अनुप्राणित भइकन बौद्धसंघमा दीक्षा लिए। धर्मको गहन अध्ययन गरी श्रवजित छाँडे ने महान् धर्मज्ञाता बने औ मिथुसंघका माझ खूब प्रख्यात हुन थाले।

तर एक दिन

भिक्षाटन गरी राजगृहदेखि फर्की धाउँदा कमल-दलले आज्ञादित मनोरम सरोबरको नजिक आच्छ्रुतज्ञले भरिएको एक शान्त दातावरणमय बाटिका देखी भिक्षु श्रवजितको मनमा 'अहा ! यो एकान्त आच्छ्रुतज्ञमा बसी ध्यानमान सई विमुक्तिको आनन्द लिङ्गे। तथागत बुद्ध सदैव भन्नुहुन्न- एकान्त अनुचितनले ने जीवनलाई

प्रशस्त गराउँछ।' त्यस्ते विचारले, उचित स्थान हेरी पद्मासनमा स्थित भई अनुचितनको मुखोपभोग गर्न तत्पर भए।

केही समयपश्चात् सरोबरबाट छपाक-छपुक आएको ध्वनिले सचेत भई उसले नेव खोले। देखे- एउटै नग्न सुन्दर युवती जलक्रीडामा उन्मुक्त मग्न भइरहेकी। अञ्जुली भरी जल लिई आपने स्तनमा छ्याप्दथिन्। त कहिले डुबलकी लगाउंथी धनि सरोबरको चक्कर काट्थी मर्त्य कन्या द्वे। केही समयपश्चात् युवती सरोबरबाट किनारमा राखेको वस्त्र लिन निक्लिन्।

मध्य दिनको प्रचण्ड सूर्यरशिमसा रमणीको कंचन कायामाथि परेका जलकण, मोती प्लां ज्ञिलमिलाइ लुड्कि रहेको थियो। रमणीको सुडोल शुभ्र ग्रीवा तथा उज्ज्वल उन्नत उरोजको सौन्दर्यलाई लुकाउने प्रयास गरे देखे लाज्जो रेशमीसम्य केश फैलिरहेको थियो। क्षीण कटि पुष्ट तित्स्वसा श्रवजितको दृष्टि स्थिर भयो। उसले चाहेर पनि युवतीको आकर्षणबाट आपनो विचार हटाउन सकेन। शैशवकालदेखि यौवनसम्म बनप्रान्त गुरुकुलमा व्यतित गरेका श्रवजितले जहाँ स्त्री जातिको दर्शन पनि गरेको थिएन। त्यही आज लावण्यमती नग्न युवतीको रूपदेखि उसको ब्रह्मचर्ज डगमगाउन थाल्यो। शरीर उष्ण भएर आयो। संयमलाई स्थिर राखनलाई उसले बल-पूर्वक दाँतले ओंठ टोक्ने थाले। उसका सारा देह काँप्न थाले। त्यस बेला वायुको मदिम प्रवाहले

शरीर शिथिल भई त्यही ऊ ग्रचेत भई लडे ।

× × ×

“आयुष्मान् ! भिक्षु अश्वजित कहाँ छ ?”
“ओह ! भन्ते यश !” बन्दना गर्दै एक भिक्षुले भने,
“कक्षमा सुतिरहेको छ । उसलाई आज ज्वरो छ ।”

भिक्षुसंघका एक प्रमुख प्रौढ तपस्वी एवं दीर्घ देहवान् भिक्षु यश अश्वजितको कक्षमा पुगे । देखे, भिक्षु अश्वजित पलंगमा छटपटाइरहेको । कहिले यता कहिले उता पलिटन्छ मानो अनेकों काँडाले आळछादित शूल बेदनाले विना पानीको माछासरि छटपटाइरहेको थियो । भिक्षु यशले पलंगको छेउमा बसी नाडी परीक्षा गरी सोधे— “आयुष्मान् अश्वजित ! आज तिचो भगवान् तथागतको प्रवचनमा उपस्थित हुन गएनो ?”

अश्वजितले मात्र दीर्घ निश्वाश बारम्बार लिइ-रहो, केही बोलेन ।

“अश्वजित ! भन, तिमीलाई के काट छ ?”

अश्वजित फेरि पनि बोलेन । उसको ध्यान अन्यत्र दौडिरहेको थियो ।

“आयुष्मान् अश्वजित !” यशले उसको क्वांद झक्काकाई सोधे— “भन, तिमीलाई यस्तो के पीर पन्थो ? किन यसरी छटपटाइरहेका छो ?”

“हाँ... ...को हो !” अश्वजित तरङ्ग तर्सी बस्दै “ओहो ! भन्ते यश !”

“अस्वस्थ छो ?”

“ज्यू... ...मलाई ज्वरो छ ?”

अश्वजितले फेरि नाडीहेरे । अश्वजितको आँखामा आँखा भिलाई सान्तवना दिँदै भने— “तिमीलाई त ज्वरो छुन । यो मात्र तिचो भ्रम हो । श्रङ् केही कष्ट छ भने भन, गरौला ।”

तपस्वी यशको तेजोमय अनुहार, स्थिर वृष्टि

एवं मंबीत्वग्रधि अश्वजितको केही चलेन र उसले श्रङ् बोल्न सकेन । क्षण भर चूप बसी नजर झुकाई भने— “आवुसो यश ! एक प्रश्न गरौ ?”

“अश्वशय”

“के तपाईँ इन्द्रियजयी हुनुहुन्छ ?”

“हाँ ! आयुष्मान् अश्व, तथागतको कृपाले म इन्द्रियजयी छु, बासना विजय छु । अस्थिर मनमाथि ने मारले ध्याप्त गर्छ, तर यो प्रश्न किन ?”

“भन्ते यश !” अश्वजित प्रकंपित भई भन्त थाले “म पतन भए । काम-बासनामाथि मेरो अनुशासन रहेन । म एकदम ध्ययित छु । काम-रूपी तृष्णाले मलाई सताइरहेको छ । मेरो ऋहाचर्य नाश भयो ।” उसले दिउंसो आच्रकक्षमा देखेको सम्पूर्ण वतान्त सुनायो ।

“शान्त पापम् !” यश स्मित भई, सहज गम्भीर स्वरमा बोले— ‘मन अति चंचल हुन्छ । यदि यसलाई वशमा राखेनो भने स्वयलाई ते भस्म गराउँछ । जसरी अनियन्त्रित अग्निले क्षणिक मोका पाए सारा गाउँ ने भस्म गर्छ । हमेशा जाग्रत ओ चंतन्ययुक्त भई काम-रूपी अग्निलाई वशमा राख्नु आवश्यक छ ।”

“कामनामाथि विजय पाउन अति कठोर छ भन्ते ।”

“साँचो भन्यो, तर ग्रसम्भव पनि त छुन । के तिमीलाई महाप्रज्ञ भद्रन्त महामौद्गल्यायनसित सम्बन्धित घटना विदित छैन ?”

“अहं, छैन भन्ते”

“त सुन” यश भन्दै गए— “एक दिन एउटा नर्तकी महामौद्गल्यायनप्रति आसक्त भई र उसलाई भोजनको निमित्त घरमा आमन्वित गरियो । महामौद्गल्यायन आउनासाथ मोहित नर्तकीले आपनो पुष्ट स्तन खोली जसरी लताकुञ्ज वृक्षमा बेरिन्छ त्वसरी ने दुबे

हातले भन्तेको प्रीवामा हार सरह बाँधिई अन्धाधुन्ध
बारम्बार अधरसित अधर मिलाई आलिंगन चुम्बन गर्न
थाले तर भन्ते महामौद्गल्यायन लेशमात्र पनि विचलित
हुनुभएन। पाषाणसरि स्थिर रहो।”

“ओह! अनि”... ... अश्वजित।

“अन्तमा नर्तकीले हार मानी एक छेउ गई
उभिइन्। आपने करतूतमा लज्जित भई नेवबाट अथु
बहाउन थाली...। भद्रत मिखु महामौद्गल्यायनको
उपदेश सुनी प्रज्ञाप्त भई संघको शरण प्रहण गरी मिखुणी
जीवन अपनाइन्।”

“भन्ते यश!” अश्वजित दुःखित भई आर्त
स्वरमा बोल्यो—“तर मेरो प्रज्ञा शिथिल भइसक्यो।

कामदेवको बाणले मेरो संवरण—शक्ति हास भइसकेको
छ।”

“त्यसलाई फेरि उद्भासित प्रनि जाग्रत गर।
कामनाको दमन गरे मात्र अनित्य दुःखजो ज्ञान बोध हुने
छ तिमीलाई, अनि बीतरागपथमा तिम्रा कदम स्वतः
बढ़दै जानेछ।”

“आवुश यश!” अश्वजित उपकृत हुँदै बोले
“म त्यसै गरोला।”

रात धोरे बितिसकेको थियो। अश्वजितलाई
सान्त्वना दिई यश आपनो शयन कक्षतिर लागे। (क्रमशः)

निभाः

(चिनाखँ)

- सक्षमी थोठ

निभाः छ थी, न्हावले रुक्धाः
चिकुलां छन्त लुमनेवं लुमु
ताल्लां लुमनेवं नुगः हे पुइगु।

बुनुनिभाः गुबले छ
ह्याउनिभाः गुबले वोत्यंगु इलय
रूप छंगु थी थो दु ईया ऊवलय।

धोव्यायात चान्हय निभाः त्वयेके माः
लैंजुवायात छंगु म्हय सुपाचं भु केमा:
जस मदु छन्त न्हावले हे निभाः?

तथागत व निभाः खः
सुखदुःखया निमुक्त ऊवलय
पिब्बैगु व सुइपिलीगु।

धारणा

- भिक्षु सुनन्द

सामाज्य तःगू कथंया धारणात दु धंगु खं भचाजक बिचाः यानास्वये सपिन्तं खंकीगु हे जुल । गये कि, जातिगत धारणा, भाषागत धारणा, परंपरागत धारणा, राष्ट्रिय धारणा व अन्तर्राष्ट्रिय धारणाजक मखसे राजनीतिनाप, धर्मनाप व बांनाप स्वापु दवेकीगु न यथवयवध धारणात दु । मनूसे यःगु न्हापु छयलाः छु छता प्रमूल्य भा:प्यौगु बिचाः लुइकेवं उकीयात् स्थलाकाः प्रचार-प्रसार या:गुयात् समाजं नालेव छगु धारणाया जन्म ज्ञवनीगुलिइ विवाद आवश्यक मजुइफु ।

थथे मनू समाजनाप स्वापु तथाः प्रचारय हैगु-वंगु धारणाया मू भाज्जु मनूसमाजयात न्हाज्याकेगु, सुव्यवस्थित धायेगु व अःपुक म्वायेगु निर्ति न खत । गुलि-गुलि न्हापाया युगय दुहांवनाः स्वये उलि-उलि हे कष्टमय जीवन खनीगु ख; गुलि-गुलि न्हू-न्हूगु युगय न्हाज्यानावन उलि-उलि हे मनूया भौतिक जीवन अःकुया वयांच्चन । कोस-कोस न्यासि बनेमाःगु युग थो कल्पनाजक जुइधुंकल, भाःत सीवं कलाहाः न म्वाःम्वाकं सीत बाध्य याइगु समाजया धारणा फपुलाः मिसात्य अधिकारया खेयात-जक न्हाबद्दगु मखसे सामाजिक अधिकारया खेय मिसा-विजनय भेद तये मदु धंगु कानूनी वयवस्था न समाजय जुइधुंकगु न्यने दये धुंकल ।

थपायच्चवः संसारय हूपा: वयाच्चवंगु खने बलय मनून धैपि गुलि बुद्धिमान्, विवेकबान् धंगु प्रष्ट जुइ ।

खतु भगवान् बुद्ध हे नं छह्य मनू, दार्शनिङ्क-वंजानिकत फुहं नं मनू हे खः । गुलि-गुलि भिर्पि मनूस संसारय बल इमिसं भि-भिगु उया यानावन, गुलि-गुलि भिलवाःपाः पुनाः भिर्पि बल उलि-उलि हे मनूसमाजयात हानि जुल । भाविर भि-भिगु धंगुलि नं छगु-छगु धारणा उवना हे चवंगु दु । गुगु धारणा छह्यसित नीगु-भिगु जुयाः न मेह्यसित मनीगु-भिगु जुयाबी । गुलि धारणा छगु समाज-ज-छगु युगयात त्वःसां भेगु युग-मेगु समाज्य मल्वया बी । अज्याःगु कारण हे असमाहित (चंचल-भाविर) चित्तं गुलि स्यंको उलि स्यंकेगु उया छह्य व्यक्ति मेह्य व्यक्तिप्रात याये फं मखु धंगु धारणा बोद्धसाहित्यय छवने दु ।

धारणा उत्पत्ति यायेत कह्चा पदार्थया रूपय वातावरण, समाज, इतिहास व अनुभव आदि खःसां सृष्टि ला मनूया चित्तं हे चिन्तन यानाः याइगु जूगुलि बांलाःगु-बांलाःगु न्हापु कथंया धारणाया जिम्मा मनूखं हे कायेमाः । गुह्य-न्हूह्य न्या वःसा ह्लाःकयेगु, व्यां वःसा त्वः ती पिनं मद्गु भखु ।

तगुः कथंया धारणात दुगु मनूसमाज्य तथागत गोतम बुद्ध अःपुक थुइकाबीत सम्यक धारणा व भिर्या धारणा कथं छयला-विज्याःगु छः ।

सम्यक धारणां गज्याःगु उया याइ भिर्या धारण उक्तिया अपावक अःखः उया याइ खेगु खेग्वलं हे वयं ।

थथेखःसां सम्यक् धारणा व मिथ्या धारणा छुत्यप्याये
धाःसा अःपुगु मखु । गुबले सम्यक् थे च्वंगु धारणा
मिथ्या धारणा जूया बीसा, थःके थुइकेगु क्षमता भद्रबल-
य मिथ्या धारणा नं सम्यक् धारणा भा.पिया उने छु ।

मिथ्या बाय् सम्यक् धारणां व्यक्तियात जक मख-
से समाज व युगयात तक प्रभावित यानाच्वनी धंगुया बसु
मालेगु खःसा तापाकक गन वने स्वा; थन झी च्वंच्वनागु
समाजय् छकः दुवाला स्वःसा हे गा: । वर्णवादी धारणां
सूजना याःगु थोत्यः— थोमत्यःया व्यवहार व मनू.मनुख-
य् भेद मदु धंगु धारणाय् सुलाच्वंगु समान्ताया व्यवहार-
यात छकः व्यथीक बिचाःयाना स्वदेबलय् हे सीके फइ ।

गुगु इलय् खुयात गज्याःगु व्यवहार यायेगु छः
अज्याःगु हे व्यवहार गौतम तथागतनाप न यायेगु धंगु
धारणा प्रभार याःगु खःसा थो तथागत गौतम न दश
अवतारमध्यय् हे छग् अवतार खः धंगु धारणा न न्ह्य
द्वनाच्वंगु दु । भगवान् तथागत गौतमयात भौतिकवादी
धकाः याउंक हे छ्यापं तयेगु उच्छेदवादी धारणा नं
न्ह्यव्ययातःगु धंगु आनन्दभूमिइ विहांवःगु च्वसुत व्वने-
बलय् नं सी दु ।

तताजि धारणात बुसां च्वये न्ह्यथनागु भगवान्
बुद्ध धेविज्याःगु सम्यक् धारणायात थो.कन्हय्या यथार्थ-
वादी धारणा धेच्वंगु दु गुकि गथे खः अथे हे थुइकेगु धंगु
वयं तर समस्या ला गथे खः अथे थुइकेगु गुकथं धंगु हे
मसियाच्वनीगु खः । मावस्वादी धारणां आधिक-
सामाजिक हैसियत-अवस्थाया आधारय् छहा मनूयात
अज्याःगु हे वर्गया तगिनय् तः, थुतिया इःखः थो-कन्हय्-
चलनचलितइ धायेगु यानाच्वंगु कथ छहा मनूयात पेशाया
आधारय् वर्गया तगिनय् तथाच्वंगु खनेदु । थथे थी-थी
कथं छगूयात तःगु कथं व्ववाच्वनीगुलि मनूत अलमल

जुइयु प्रस्वामाविक मखु । अलमलय् लाःहा मनूख
ज्वनीगु धारणा बुद्धि फपुलेव मिथ्या धारणाय् गुरुथ
लाःवनी धंगु वंके ल्यहै-ल्यहै पुया च्वने गु तृष्णां कवःस्तु ।

समाज गुबले निरपेक्ष कथं न्ह्यानाच्वंगु मबु धंगु
मसीनु इलय् छु खे प्रभारय् बय-बय जुयाच्वंगु प्रवाहय्
दुनाः वंत हे सत्यकथं नालेव सम्यक् व मिथ्या धंगु छुत्य-
यायेगु स्वा: मदुगु ज्वनी । धाइनापं दु ‘लः वंथाय् न्या
वनेये’ । समाज युगनाप सापेक्षजुयाच्वनाच्वंगु दु धंगु
थुइवं युं गज्याःगु धारणा न्ह्यव्ययाच्वन धंगुपाखे
बालाः कुत्तुकुलाः स्वये सै । तथागत बृद्धया उपरेश
न्ह्याह्यसितं पाय्छि धंगु थ्यां न्ह्यापो विचाःयानाः उकीया
लिच्वः थुइकाः तिनि स्वंगु खेय् विश्वासया धकाः बुद्ध
धेविज्याःगुलि स्प्रष्ट जू तर गुलि गुलि सिद्धान्तया
दास परम्पराया दास व तृष्णायादास जुयाच्वंपितं थःगु
सिद्धान्त, परम्परा व आकांक्षानाप पाय्छि मज्गु फुकं
हाकुतिनाल्लवंगु मिथ्या धारणायात क्यूच्यानाच्वनीगुलि
खः ।

मौतिक विज्ञान अतिकं प्रभावित जूपिस धर्मयात
स्वाः मदुगु खे धंगु धारणा तयेफु, कटूरहा मनूखं परि-
वर्तन धंगु खाइसे च्वनीगुलि परिवर्तनया सवाःयात ललः
मधायेकेकु । डार्बिनया Theory of Evolution
(विकासवादी सिद्धान्त) यागु धारणां इसाई धारणय्
लाकगु प्रभावं चाच्वंगु मखु । बर्गेवादी धारणां समाज-
यात त्वपुयाच्वंबलय् “जन्म सुं थहै ह्य जुइमखु, जन्म
सुं व्वस्तु ह्य जुइमखु” धंगु बुद्ध भगवान्यागु धारणां
उयल-पुथल हैव्यूगु इलय् कटूरवादीतसे ख्याःजक
विरोध याःगु खेला ?

समाजय् च्वनाः स्वाये उलि हे थाकु गुलि तः
धीपि न्यात त्रुयाय् चिचीबीपि न्यात स्वाये थाकु । थथे

जूगुलि याउक स्वायेया निर्ति मनूतसे 'समुद्रय च्वनेगु खःसा गोहियात शबु दयेके मज्यू' धंगु समर्पणवादी धारणा नं दयेकूगु खे । स्वायेगु तृष्णाय् दुविनास्वयेबलय् थुगु धारणा पाय्छि थे च्वंसां प्रगतिवादी धारणा उवनी-पिसं थुकीयात विरोध याइ ।

मनूसंसारय् शक्ति द्वन्द्व दुगुलि भगवान् बुद्धं "न त उप्र विरोध यायेगु पाय्छि ख; न त यथास्थितिइ है च्वंच्वने ज्यू" धंगु शिक्षा बियाः स्वयेन्-यैकेत छगु न्हगु धारणा बियाविज्यागु खः । भगवान् बुद्धं मुकं अध्या-त्मयातजक तःजि यानाः सांसारिक जीवनयात तुच्छ

धंगुविज्याः श्रेते भौतिकवादी धारणां थे अध्यात्मय् छुं है मू मदु नं धंगुविज्याः । भावना, इच्छा, संवेदन-शीलतायात भौतिक वस्तुकथं स्थानान्तरण याये संभव भखसे इह्यं मेहायात हस्तान्तरण याये नं संभव मदु । भौतिक वस्तुपाखे वैगु उपयोगिता कायेत थःके खमता व नाप-नापं योग्यता नं माःगु खःसा अध्यात्मपाखे दंगु उपयोगिता कायेत भौतिक वस्तु प्राप्त पायेत माःगु खमता व योग्यता स्वयाः बिस्कंगु खमता-योग्यता मालीगुयात गुकथं अस्वाभाविक धायेगु ?

भगवान् बुद्धया न्हयःनिसेया

पालंनिसे दानमहात्मयात महत्ववियाः

करुणापक्ष न्हचब्बयावैच्वंगु परंपराकथं

न्यायेकीगु थुखुसीया सम्यक् महादानया

सफलताया कामना याना ।

आनन्दभूमि परिवार

(वर्ष २०, अंक ७ पाँचे छसीकथं)

मुसलमानी गुलामी

— मिश्र निर्गुणानन्द, बम्बई

दिल्ली स ६६६ वर्षतक इवःलाक विदेशी म्लेच्छ
सें शासन यानाच्वन । ११६२—१८५८ तक थुकी
गुलाम वंशतयगु १० ह्य सुल्तान, ११६२—१२६०,
बिल्जी वंशया ६ ह्य सुल्तान, १२६०—१३०,
तुगलक वंशया ६ ह्य सुल्तान, १३२०—१४३३, संयद-
वंशया ४ ह्य सुल्तान, १४१४—१४५३, लोदीवंशया ३
ह्य सुल्तान, १४५३—१५२६ जम्मा स्वीनिहा (३२)
मुसलमान सुल्तान जूयावन । अनं लिपा मुग्लबंशं
१५२६—१८५८, तक राज्य यानाच्वन । थुमिगु वंशय्
१६ ह्य मुसलमान जुजु जूयावन परन्तु मुख्य सम्राट् ला-
टह्य हे जक खः । मेरि सकले एकदम हे चिची धर्मि
जुजुपिजक खः ।

थुलिमधि ताहाकःगु समयतक किदेशी आततायी
दुष्ट तुर्कीतयत दिल्लि हतय् यानाठ्वयेत ब्राह्मणवादी
पाखण्डतयगु मन्त्र-तन्त्र जाहू-डोना चमत्कार, धार्मनेयास्त्र,
मन्त्रशक्ति गायत्री बल-दिव्यशक्ति ऋद्धि-सिद्धि आदि
सकतां पाखण्डतयगु दाया ग्राम्यरामं बारंवार सतय्
याइगु वचन थे जक सावित जूवन ।

जिमितं स्वीगु अधिकारयात लोकाकाये त्यनागु-
पखु । भारतय् ३०५० व्यागूनु सर्विनिते इसवी सन् ७
गू सदितक १२ सः देतक सकभन्त बौद्धतयगु प्रभाव
दनिगु खः । भगवान् बुद्धया समययापि अनुयायीत
मगधराज बिम्बिसार, वया काय् अजात शब्, कोशल

जुजु प्रसेन जीत, कोसाम्बीया जुजु उदेन; उज्जेनया
जुजु चण्डप्रदोत; १०० दे लिपा काकर्ण अथवा काला-
शोक; वयां लिपा १३७ वर्षयागु मौर्ययुग; १०० वर्ष
यागु कुशाण युग; ५० दे यागु हर्षयुग; सम्पूर्ण बौद्ध
तयगु शासन भारतय् जुयाच्चंगु खः । मेरा नं प्रनेक-चीर्थं
तःधर्मि जुजुपितं भारतय् शासन याःगु खः । गये कि
४०६ वर्षयागु पालयुग थुकी १८ ह्य बौद्ध जुजुपि
जुयाच्चंगु दु । ७५०—१५९ तक बंगाल व विहारय्
शासन याःगु खः । हानं मगधया पूर्ण वर्द्धा, काम्मीरया
मेघवान; श्रोरिसाया भौमंकर हानं इन्द्रभूति; गुजरातया
ध्रुव भट्ट; आसामया भास्कर वर्मन; महाराष्ट्रया शिला-
हार; पंजाबया मिनान्दर; कम्नौजया गडबालवंशी ५
ह्य जुजु पि, १. चन्द्रदेव, २. मदनचन्द, ३. गोविन्द-
चन्द व महारानी कुमारदेवी, ४. मदनचन्द व
५. महाप्रतापी काशीया जुजु जयचन्द १०५० निते
११६४ तक सचित व त्रिव्यदेतक शासनयाःगु खः ।
इपि सकले हे बौद्धजुजुपि खः । हानं कोसलया निह्य
जुजुपि श्री मूलवासम व पत्तिलवान मेहमाल हानं
आजात वंशया अनेक जुजुपितं बुधधर्मयागु प्रचार व
प्रसार यानावःगु खः । बौद्धतयगु थव अनुपम ऐतिहासि-
क उपलब्धि व आधारयात थुगु देशय् सुनान हे अवहेलना
याये फंमखु ।

प्रत्येक द्यस्त्वियात स्वतन्त्रता भारतया नागरिक-

यात थ्व अधिकार मालाच्चवन । भारतयात थ्व विश्वय
 छुं नां दुगु खःसा उकीयागु कारण भगवान् बुद्ध वृ॒स्माट्
 अशोक हे खः । हातं थौयागु भारतया पुरातत्त्व संप्र-
 हालयस सुरक्षित वस्तुत सयकडा सत्तरि प्रतिशत शिल्प
 बौद्धतनाप सम्बन्धित जुयाच्चवन । गुम्हं नं इतिहासया
 विद्याथि व पुरातत्त्वविद्यासे थुगु सत्ययात उपेक्षा याये
 कैमछु । हानं थौं नं ३०० गू यातिनं अप्पो अद्भूत गुफा
 केन्द्र, स्तूप एवं असंख्य बुद्धमूर्तिं संहार रुद्रमहाकालया
 शासनयात नं उपेक्षा यानाः स्थिर रूपं खडा जुयाच्चवंगु
 हु । अथवात् दुःखया खं खः कि बुद्धमूर्ति बुद्धधर्मं नवट
 छवीकाच्चवने माल । थ्व नं छगु इतिहासयागु अश्चर्य
 जनकगु खे खः ।

बुद्धधर्मं भारतं नवट याःपिमध्यय शुंगं लिपा
 विदेशी लुटेरात् हृणजुङ् तोरमाण व वया काय्
 मिहि गूल खः । अबमध्यय एसियां वःपि लुटेरा जगत्-
 यापि जुयाच्चवन । थुमिसं वेदिक देवता रुद्रयात मानय
 याइगु जुयाच्चवन । थुगु अर्थं इपि हिन्दू खः । थुपि
 काय् बो निहू ५१२-५३३ ई. तक कश्मीरय् राजधानी
 दयेकाः भारतयात लुट्ययात । थुपि दुष्टतसे बौद्धतयत्
 बहुकलय आपाः हानि यात । बौद्धमिक्षतयत् हत्या याये-
 गुली इपि आनन्द जुयाच्चवन । अनंलिपा बंगालया
 गोडसर्प ज्ञाहण ज्ञु शशांक गृहा जुलसां हर्षवर्धनया
 कहुर दुश्मन जुयाच्चवन । ग्हृहस्थां बौद्धगयायागु बोधि-
 वृक्षयात मित्रावित । चालुक्यया ज्ञु पुलकेशी
 द्वितीयं नं बौद्धतयत् आपाल अत्याचार याःगु खः । थ्वनं
 हर्षकालीन खः । भारत बुद्धया कमंक्षेव ख; भारतीय
 तसे उकीयात छुया छोत, परन्तु विदेशी तसे
 भारतय् सकभनं गूशन यानाः देशयात सोगू भागस व्व
 थलाविल । थ्वथये यायेगु इमित यल; केबल बुद्ध हे

हत्य जक इमित मौमित्य जुयाच्चवन ।

बुद्धया मन्त्रिवरया नामं ५०,००० हिन्दू व भति
 मुसलमानतयसं नं थःगुव्वाः थनाच्चवन । सम्पूर्ण प्रान्तया
 व्यापारीतसे अन वैपि बौद्धयात्रि वर्षनार्थी
 कमाय यांतावयाच्चवन । अन विदेशीयात्रीत व पर्यतकतय-
 गु खुसिवाः वःथे न्हावलेस वया हे चवनीगु जुयाच्चवन ।
 र्घ्या, जलपान, भोजन, तरकारी, फल-फूल-माला,
 मणि-मूर्ति, वास; आदि सकतां आवश्यक जुयाच्चवंगु
 वस्तुत मिया: अन वैपि यावितयत् लुट्य यानाच्चवन ।
 महिना वतिकं छां त्वा निगु लाला मनून
 अनयागु मुख्य मन्त्रिवर विहार वर्षनया लागी वयावं-
 च्चवनी । अन विदेशयापि बौद्धतयगु ग्रंथग
 ग्रंथग देशया विनिगु ग्रंथग-ग्रंथग १७ गू बुद्धमन्त्रिरत
 नं बनयजुयाच्चवने धुंकल । भारतीय बौद्धतयत थःगु
 धर्म रआ यायेया लागी सकल मत्वेदवात लोमंका
 छोया: एकता सहित न्हायां वनेमाली । अस्तित्वया लागी
 संघर्षं मनूत्य जन्मसिद्ध अधिकार खः । तथागत बुद्धया
 बज्जासनयात इमि त्थाः त त्वःतके बीया लागी
 बलिदानतक यायेया लागी भारतीय बौद्धत तयार
 जुयाच्चवने माःगु दु । संगठित ज्ञया: इपि धर्मन्धतयत्
 व्यनाबीमाल कि निसः दे न्हापायागु मनूया हाकुगु
 कानूनया न्हाने वयाच्चवंगु २१ गूं सदिस भारतय
 मुश्किलं जक खलयज्ज्वी । बौद्धत व अबौद्धतय
 भलाइ थुकी हे दु कि राजी-खुशि महाबोधि मन्त्रिरयगु
 सकल अधिकार भारतया बौद्धमिक्षतयत् ग्रविलम्ब
 लःल्हानाबीगु हे इमिगु विदेश-बुद्धियागु चिन्ह जूवनी
 छायधाःसा हिन्दूतयगु लखों मन्त्रिरत दु । बौद्ध
 तवगु थ्व हे ठगूजन मन्त्रिर दु । थुगु सत्ययात् कवुल
 यानाः बौद्धतवृत फक्षयाकतं इमिगु मन्त्रिर इमितं तु
 लःल्हानाबी भालाच्चवन । थथे मखुसा बौद्धगया निगूम
 धेल्लसलेम थथबा थयोद्या जुयावनीगुली सुनानं पनातये
 कैमछु । थुकीयागु सम्पूर्ण उत्तरदायित्व बौद्धगयाया
 महन्त हे जूवनी थुगु विषयं महान् भयानकहगु रूप कावने
 फु ।

"Sangham Saranam Gachchhami"

- Vikash.

This literal meaning of 'Sangha' is a Commune. This commune is not a Commune of ordinary people nor of monks. Public means sleeping people and they can not make a real commune. Though they may have community yet are not united by heart. On the contrary, they are separated from one another.

'Sangha' means to be united by both physically and mentally, and only awaken or trying to awaking person can be united.

So whenever we chant 'Sangham Saranam Gachchhami' it does not mean we are sheltering to the group of the Buddhist monks. If they are awaken ones it is okay. otherwise no.

Not only Buddhist monks but also every one can awake also. So whenever we sing the very verse means we are ready to go to the commune of a waken one. If there is no commune of Buddhist a waken ones we should not restrain our selves to attain different commune of enlightened person.

Let's go to right dhamma

Uttama Lal Manandhar
Banepa

O' my friends !

Everybody born all subjects,
To deases and death,
No there anything with our life,
So, think it always.

O' my friends !

We should have leave,
From the world, one day,
We can not bring with us
So, let's go to right dhamma
The dhamma which contribute to be bright,

Carry on such a way,

O' my friends !

Let's go to right dhamma.

सीष्ट गतिविष्य

(नेपालीभाषा)

राजाको जन्मोत्सवमा महापरित्राण पाठ

२०४६ पौष ४, काठमाडौं—

श्री ५ महाराजाधिराज बीरेन्द्र थीर विक्रम शाहदेवको ४७ औ श्रुमजःमोत्सवको उपलक्ष्यमा यहाँको आनन्दकुटी विहारमा भिक्षुसंघद्वारा महापरित्राण पाठ भई सुमुको सुस्वास्थ एवं चिरायुको कामना गरियो । यचशील प्रार्थनाबाट शुरू भएको त्यस अवसरमा आयोजक दायकसभाका पदाधिकारीहरूद्वारा श्री ५ को फोटोमा माल्हार्पण गरी धन्दाभिवादन गरिएको थियो । सो प्रार्थना कार्यक्रममा शब्दिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष भिक्षु प्रनिश्च भास्थविरले राजाको जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा आनन्दकुटीमा महापरित्राण शान्ति स्वस्ति पाठ स्वर्गीय श्री ५ विभूवनको समयदेखि चिरायु कामना गरी गर्दै आएको कुरा बताउनुभयो । सो दिन आयोजक समितिबाट त्यसबेला उपस्थित भिक्षुसंघलाई दानप्रदान र भोजन दान सहित घरू सबैसा जलपान एवं भोजनको अवस्था गरिएको थियो ।

आजीवन ग्राहकमा बृद्धि

२०४६ पौष १५, काठमाडौं—

बुद्धधर्मको प्रचार प्रसारमा निष्पक्षतामिलाषी २० वर्षदेखि निरन्तर अप्रसर भइआएको मासिक बौद्ध पत्रिका आनन्दभूमिको आजीवन ग्राहकमा ल पु. नक्कहि-

लका हृष्टरत्न शावय र कोतिपुर बिहार ठेगाना रहेको गणेश महर्जन आजीवन याहक संख्या ५२१ र ५२२ को रूपमा थपिनुभएको छ ।

शैक्षिक भ्रमण

२०४६ पौष ४, काठमाडौं—

यहाँको संघाराम भिक्षु तालीम केन्द्रका प्रमुख भिक्षु अश्वघोष महास्थविरको नेतृत्वमा उक्त केन्द्रका ६ जना धामणर सहित गएको शैक्षिक भ्रमणमा पूर्वाञ्चलको धरान र उल्लावारी तथा पश्चिमाञ्चलको पोखरा, हानसेन, बुटवल र लम्बिनी भ्रमण गरी काठमाडौं फर्कनुभएको छ । सो क्रममा धरानमा भएको युवा बौद्ध साथी संघको वार्षिक समारोहमा प्रमुख अतिथिको रूपमा उपस्थित भई सांसद् भिक्षु अश्वघोषले बुद्धधर्म प्रचारका लागि व्यक्तिको चरित्र सुधार एवं सामाजिक सेवाको माध्यम अपनाएमा बौद्ध गतिविधिमा सक्रियता आउने सुझाव प्रस्तुत गर्नुभयो । यस्तै यहाँको स्वयम्भू चैत्र विहार परियति पुच्छ को कार्यक्रममा संमिलित भई भिक्षु अश्वघोष र आमणेर बुद्धविहारले बुद्धका शिक्षावारेमा धर्मदेशना गर्नुभयो । यस्तै गरी यहाँको धरान बुद्धविहारमा निर्मित नयाँ भवनको उद्घाटन तथा ३ फीटको बुद्धमूर्ति स्थापनाको उपलक्ष्यमा समुपस्थित हुनुभएका महास्थविर भिक्षु अश्वघोषले बुद्धको वास्तविक शिक्षा पूजाको साथै आचरण शुद्धितर अप्रसर हुनुपर्ने कुरा बताउनुभयो ।

भ्रमणको छिलशिलामा पोखरा पुगेपछि त्यहाँको धर्मशीला बुद्धविहारमा ज्ञानमाला संघको आयोजनामा भएको प्रवचन कार्यक्रममा बोल्नुहोदै भिक्षु अश्वघोषले पूर्वाग्रहलाई छोडी पुराना अनुपयोगी संस्कारलाई त्यान सकेमा बुद्धधर्मको सही प्रचार हुने कुरा बताउनुभयो ।

तानसेनमा पुगेपछि भ्रमण टोली त्यहाँको महाबोधि विहारमा संचालित विपस्सना ध्यान कार्यक्रममा उपस्थित भई विपस्सना ध्यान सम्बन्धी उलफलमा सरिक सयो । त्यहाँ बौद्ध युवा संघ र महिला बौद्ध संघ सक्रिय-रहेको टोलीले महायुत गरेको छ । बुटवल पुर्वा त्यहाँको पश्चचात्य विहारमा आयोजित प्रवचन कार्यक्रममा भाग लिई भिक्षु अश्वघोषले बुद्धको शिखामा आत्मालोचनाको विशेष स्थान रहेको कुरा बताउनुभयो । लुम्बिनीमा दर्शनार्थ आउने धेरै यात्रीहरूको मनमा सबैगे उत्पन्न भई लुम्बिनीको विकासमा निराशाजनक भाव पैदा भएको कुरा भ्रमण टोलीले प्रवागत गराएको छ साथै त्यहाँको मायादेवी मन्दिर जीर्णोद्धार गर्न भनी मायादेवीको मूर्ति-लाई एउटा पाटीमा राखिछाडेको र त्यहाँ बाह्यण पुजारीको अबौद्ध क्रियाकलापदेखि धेरेको मन खिन्न भएको कुरा पनि टोलीले अवगत गरेको छ ।

साधारण सभा सम्पन्न

२०४६, मार्ग २८, काठमाडौं—

धर्मको माध्यमबाट शान्तिको प्रतीका गर्ने उद्देश्य रहेको धर्मतथा शान्ति प्रतिष्ठान नेपालको साधारण वार्षिक सभा भिक्षु सुमंगलको सभावित्तिमा सम्पन्न भयो । सो बेला कार्य समितिका उपाध्यक्ष डा. जोगेन्द्र शाहद्वारा स्वागतभाषण तथा महासचिव मुकुन्द शर्मा काफलेद्वारा वार्षिक प्रतिवेदन तहित आगामी अधिक

वर्षदो कार्यक्रम र बजेट प्रस्तुत मनुभयो । सहकोषाध्यक्ष भक्तिदास शेष्ठले २०४७/०४८ र २०४८/०४९ का लेखापरीक्षण प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । २०४९/०५० को वार्षिक बजेट पारित भएको सो बेला लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा विस्तृत अध्ययनको लागि गण-शब्दादुर दुङ्गानाको संयोजनत्वमा तीन सदस्यीय टोली गठन गरियो । सोही बेला नयाँ कार्यसमितिको निवाचन भई भिक्षु सुमंगल महास्थविरको अध्यक्षतामा १० सदस्यीय समिति गठन भयो । सदस्यहरूमा डा. ब्रैंलोक्य-नाथ उप्रेक्षी, अच्युतराज रेमी, डा. जोगेन्द्र शा, योगेन्द्र-पुरुष, गणेशबहादुर दुङ्गाना, सोमप्रसाद गोचन, अमर नुइङ, श्रीमती इमिदिरा जानन्धर र शरद शर्मा रहनु भएको छ । त्यस समितिका भनोनीत सदस्यहरूमा फादर चालसल, हुलालचन्द गोलाछा, अमेत मानेश्वा, जागिरसिह र प्रो. रंजय भोजमनद हविबुल्लाह रहनुभएको छ । युवा तथा महिला प्रतिनिधिको रूपमा क्रमशः किरणदत्त तिवारी र दुधी लक्ष्मीकेशरी मानन्धर रहनुभएको छ ।

आँखा सम्बन्धी शिक्षा-प्रदर्शन

२०४६ मार्ग २७, लज्जितपुर-

त्यहाँको स्वास्थ्यसेवा समितिद्वारा नेपाल आँखा-अस्पतालमा कार्यरत मेट्रोन श्रीमती छिलशोभा शेष्ठको सहयोगमा आँखाका रोगीहरूलाई आँखापरीक्षण सेवा दिईयो । सो कार्यक्रममा २२ जना रोगीहरूको आँखा परीक्षण गरिएको थियो । सार्व स्वास्थ्य सम्बन्धी शिक्षा प्रवचन पनि गरियो । बुद्धधर्ममा स्वास्थ्यसेवाको ठूलो महत्त्व रहेको अनुसार यहाँको बृष्णागल्ली निवासी धर्मबहादुर धाखावाले त्यस प्रकारको सेवा कार्यक्रम संचालन गर्न रु. १०,०००— प्रदान गर्नुभएको थियो ।

[नेपालभाषा]

१११३ पौहेला अव, १५-

थनया आनन्दकुटी विहारय पुन्होपतिकं उद्दीगु
बुद्धपूजा ज्याइः कथं मित्रापुन्ही कुन्हु पञ्चशील प्रार्थना
मिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर समक्ष ज्याःलि बुद्धपूजा संपन्न
जुल। उद्यलय धर्मदेशना यानाःलि मिक्षु आनन्दं धया-
विज्ञात- “भगवान् बुद्धं परलोक वनाः सुखी जुइगु
स्वयाः थुगु लोकय म्वानाच्चवना बलय थःथःगु जीवन
सफल व सार्थक यायेया लागी व्यावहारिक रूपं सफल
जुल धाःसा अवश्य ने जीवन सुधां लाइ। थुगु मनुष्य
जुनि सार्थक यायेगु लेपु न्यापु दुगु खं भगवान् बुद्धं कना-
विज्ञाः कथं शील संपन्न उद्दीगु, म्वायेगुली उद्देश्य तयेगु,
धार्मिक जीवन हनेगु, सत्यवादी, जुइगु व कर्तव्य पालन
येगु। थुकुन्हु भोजनोपरान्तं परिद्वाण पाठ व धर्म-
देशना मिक्षु संवेज कित्तिपाखे छूगु खः।

सफूइनेज्या

१११३ यिला अव, ४, यै-

ज्ञानमाला भजनखलःया संरक्षक संगीतज्ञ कान्छा-
बुद्ध वज्राचार्यया समुपस्थितिइ ज्ञानमाला भजन छक्क
जिखुबवःगु पिथनायात धर्मवाहालि यानाईपि सच्छि व
क्षिम्ह, सकुतिइ थः स्थाः न्याःपि दिवंगत मां ग्रद् व पति-
पिनिगु नामं किपाः तथाः सफूया तूगु मू पुलाः सफू
सितिकं इनेगु तातुनादीपि न्याम्ह दातापित नं सफू इनेपु
ज्या व्यवचाल खलःया दुजःपित व धर्मवाहालिमि दाता-
पित खलःया अध्यक्ष विजुलीमान कसापाखे सफू
लःत्वानाद्यगु जुल।

थथे हे नगरमण्डप भोकीतिपुर विहार किपूती
युवा बौद्ध समूह ये व तामाड घेदुड निवृत्तः जानाः
ज्ञान निवृत्तःगु बौद्ध जागरण तथा नेतृत्व बिकास परीक्षण
शिविरया थी थी नित्ताया न्ययम्ह सहभागी लामागुर्हित
शंकिक भ्रमणय स्वयम्भूद शर्पित लसकुस ज्ञान्या नावं
खलःया सचिव किरणकुमार जोशीपाखे लसकुस न्वड
ज्ञान खः।

अनुरोध

सम्पूर्ण ग्राहकवर्गसमक्ष समयमै
आनन्दभूमि पत्रिका पुगोस् भनी ठूलो
प्रयत्न गरिएको छ। आजीवन
ग्राहकहरूले स्पष्ट विवरण सहितको
ठेगाना पठाई सहयोग गरिदिनुहुन
अनुरोध छ।

व्यवस्थापक

आनन्दसूनि

मुद्रक- ओम प्रिन्टिङ्झ प्रस, ३० बहान। फोन नं. २-२२४५७